

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**MISIONÁŘI – JEJICH MOTIVACE A PSYCHICKÁ
POHODA**

**MISSIONARIES – THEIR MOTIVATION AND
MENTAL WELL-BEING**

Bakalářská diplomová práce

Autor: Petra Jindrová

Vedoucí práce: PhDr. Olga Pechová, Ph.D.

Olomouc

2017

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní PhDr. Olze Pechové, Ph.D. za její pozornost a připomínky při konzultacích a vedení této práce. Děkuji též své rodině, která mne při práci podporovala. Zejména pak děkuji svému otci za jeho připomínky a komentáře během dokončování práce.

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: *Misionáři – jejich motivace a životní spokojenost* vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V dne

Podpis.....

Obsah

Úvod.....	5
TEORETICKÁ ČÁST.....	5
1. Psychická pohoda.....	5
1.1. Životní spokojenost.....	6
1.2. Vývoj psychické pohody.....	7
1.3. Důvody narušení psychické pohody.....	7
1.4. Enkulturační a kulturní šok.....	8
1.5. Adaptace.....	8
2. Motivace.....	9
2.1. Motivace a motivy.....	9
2.2. Maslow a pyramida potřeb.....	9
2.3. Motivace a emoce.....	10
2.4. Motivace a kultura.....	11
2.5. Zaměřenost a cílesměrnost chování.....	11
2.6. Rozhodování a stanovení cíle.....	12
3. Coping.....	12
3.1. Zvládání náročných situací.....	13
3.2. Směry týkající se copingu.....	14
3.3. Náboženský coping.....	15
3.4. Obranné mechanismy.....	15
3.5. Techniky copingu.....	16
3.6. Smysluplnost, nezdolnost, sebeocenení.....	16
3.7. Nezdolnost v pojetí SOC.....	17
4. Spiritualita.....	18
4.1. Vývoj pojmu.....	18
4.2. Religiozita.....	18
4.3. Religiozita a smysl života.....	19
4.4. Náboženská konverze.....	19
5. Misie.....	20
5.1. Způsoby misie.....	21
5.2. Křesťanská misie.....	21

EMPIRICKÁ ČÁST.....	22
6. Výzkumný problém.....	22
7. Výzkumné cíle.....	22
8. Výzkumné otázky.....	22
9. Metodologický rámec.....	23
9.1. Typ výzkumu.....	23
9.2. Metody získávání dat.....	24
9.3. Metody zpracování dat a analýza dat.....	24
10. Popis souboru.....	25
11. Výsledky.....	25
11.1. Původ misionářů.....	26
11.2. Misijní výjezdy a příprava.....	27
11.3. Práce v České republice.....	34
11.4. Vliv na život.....	43
12. Odpovědi na výzkumné otázky.....	47
13. Diskuze.....	48
14. Závěr.....	53
Souhrn.....	54
Seznam použitých zdrojů a literatury.....	57
Přílohy.....	60

Úvod

Dějiny lidstva svědčí o tom, že otázka šíření určité teologie či filosofie bude vždy aktuální. Už od samého počátku lidstva existují různé teorie vzniku světa. Již ze samotné definice, že člověk je bio-psycho-socio-spirituální jednota, vyplývá, že otázka náboženství je na místě.

Rozhodla jsem se, že se pokusím reflektovat, jaký vliv má na misionáře život v České republice, z jakých důvodů se rozhodli pro tento styl života, pro Českou republiku, jak je jejich práce obohacuje a čeho se pro toto poslání museli vzdát.

Sama osobně mám k misii blízko, jelikož jsem v posledních pěti letech pravidelně v kontaktu s misionáři pracujícími v Čechách ve spolupráci s Církví bratrskou. Ta byla založena na konci 19.století sloučením Svobodné evangelické církve české a Svobodné reformované církve. Právě Svobodná reformovaná církev byla založena skupinou bostonských misionářů v Praze. Církev bratrská je jednou z nejvíce rostoucích protestantských církví u nás. Od roku 1990 počet jejích členů značně narostl, na což měla opět vliv misie.

Toto téma není nijak důkladněji zpracováno pro Českou republiku. Ale existuje množství studií zabývajících se misionáři, jejich přizpůsobením se nové kultuře, způsobem práce v jiných kulturách a dopadem misijní práce na jejich psychiku. Z důvodu malého počtu českých studií o této tématice, se odkazuji na práce, které jsou zpracovány v angličtině. Sama jsem se během výzkumu zaměřila na americké misionáře pocházející z USA a žijící v Čechách.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Psychická pohoda

Jedním ze základních pojmů této práce je psychická pohoda (v některé literatuře také označovaná jako *osobní pohoda*). Na psychickou pohodu se zaměřuje zejména

pozitivní psychologie, která více do hloubky zkoumá možný pozitivní dopad různých okolních vlivů na život jedince. Diener (2000) popisuje pohodu jako stav, kdy člověk prožívá jak úspěchy, tak i malé pády, a jako chvíle, kdy převládají kladné emoce nad negativními. S psychickou pohodou se v posledních letech spojují i pojmy jako štěstí, spokojenost, psychické bohatství nebo vzkvétání (Slezáčková, 2012). V psychologii psychické pohody jde hlavně o subjektivní definování stavu pohody, ne tak o objektivní hodnocení. Dále se Blatný (2010) dívá na osobní pohodu v širším smyslu a vytyčuje dvě složky, kterými je tvořena – kognitivní a emoční. Kognitivní stránka je tvořena subjektivním hodnocením vlastního života. Na druhou stranu emoční stránka je o náladě, směsi emocí a citů.

Pro lepší porozumění pojmu pohoda Křivohlavý (2010) přichází se třemi teoriemi:

1. *Teorie životních cílů.* Ve stručnosti pojednává o potřebě mít v životě cíl, smysl, ke kterému je směřováno.
2. *Teorie uspokojování životních potřeb.* Mnozí psychologové, jako Freud nebo Maslow, upozorňovali na nutnost uspokojování potřeb. Ve chvíli jejich naplnění dojde k nárůstu hladiny pohody. Opak se stane v případě dlouhodobě neuspokojené potřeby.
3. *Teorie biologických základů pocitu pohody.* Na základě pokusů s dvojčaty se dokázalo, že existuje genetický vklad, který člověka předurčuje k vyšší či nižší úrovni pohody.

1.1. Životní spokojenost

Životní spokojenost je jedním ze základních kamenů psychické pohody. Jde o celkové hodnocení vlastního života. Velmi úzký vztah s psychickou pohodou dokazuje i fakt, že často bývá v různých studiích zmiňována ve stejném smyslu jako pohoda. Životní spokojenosti nemusí být rozuměno jen ve smyslu celku života, ale i jeho jednotlivých složek, jako je rodina, vzdělání, vztahy (Blatný, 2010). V postmoderní době se tolik nezaměřujeme na ekonomickou spokojenost tolik jako dříve (v euroamerické kultuře by mohl být důvodem fakt, že většina lidí žije v dostatku a jsou zabezpečeni). Více pozornosti lidé věnují svým pocitům a přesvědčením. S tím je spojeno i to, že životní spokojenost je aktuálním tématem v demokratické společnosti. Jelikož ta dává prostor k tomu, aby si lidé sami určili,

zda jsou šťastni či ne. Míru spokojenosti neurčují odborníci, ale jednotlivec sám (Snyder & Lopez, 2005).

Pojmu *well-being* se ve svých výzkumech začali psychologové věnovat hlavně po 2.světové válce, kdy se ptali po lidském štěstí. Užívali k tomu velmi jednoduchých dotazníků (Snyder & Lopez, 2005). Úroveň štěstí a jeho chápání se zkoumalo u jednotlivých národností zvlášť. Campbell, Converse a Rodgers (1976) se ve své studii zaměřili více na úroveň životní kvality.

1.2. Vývoj psychické pohody

Míra psychické pohody nezůstává po celý život neměnná. Přesto výzkumy ukázaly, že se neustále pohybuje kolem určité úrovně. Zajímavým zjištěním je, že v průběhu života dochází ke změně poměru vlivu mezi kognitivní a emocionální složkou. S rostoucím věkem roste vliv kognitivní složky (Blatný, 2010). Zároveň si ale musíme být vědomi toho, že hladina pohody se může prudce změnit v důsledku výrazných životních změn, katastrof a událostí, které otřesou „naším světem“ (Křivohlavý, 2010).

O psychickou pohodu je třeba pečovat. Jak zmiňuje Křivohlavý (2010), tento proces péče je naprosto přirozený každému člověku, jelikož jednou ze složek je štěstí a nikdo nemá zájem na tom, aby byl v životě nešťastný. Potřeba štěstí a spokojenosti je motivací pro udržování pohody, např. pomocí hledání pozitivních stránek i v těžkých životních situacích nebo pomocí hledání životního smyslu, který je naplnitelný a obohacující.

1.3. Důvody narušení psychické pohody

Ukazuje se, že jednou z příčin snížení úrovně psychické pohody může být přesun z domácí kultury do nové, cizí. Svědčí o tom poznatky o prožívání migrantů při přestěhování se do nové země. Jde o životní událost v řadě momentů podobnou misijnímu pobytu. Vstup do nové země je spojen s úzkostí, zvýšeným pesimismem a obavami z budoucnosti (Vágnerová, 2014). Lidé jsou povětšinou dezorientováni – neví, jak co chodí v dané kultuře, kde co najdou v novém místě apod.

Psychický stav je zároveň velmi ovlivněn i neuspokojenou potřebou jistoty a bezpečí. Cizinec nechal svou rodinu daleko ve své rodné zemi a v nové nemá, kam

by patřil, postrádá sociální oporu. To přináší pocit samoty, strachu, nedostatečnosti a dochází i k zpochybňování vlastní identity (Vágnerová, 2014). To všechno mohou být důvody ke snížené životní spokojenosti. Můžou si projevit i známky úzkostí, deprese. Cizinci povětšinou čelí i tzv. kulturnímu šoku.

1.4. Enkulturační a kulturní šok

Jakmile se člověk dostane za hranice své rodné země, je konfrontován s odlišnými tradicemi, jazyky, zvyky a pravidly nové kultury. Tomu čelí právě i misionáři při svých misijních výjezdech a pobytech. Kulturní antropologie v této souvislosti zavádí pojem *enkulturační*, který je zčásti na místě. Jedná se o proces, kdy si jedinec osvojuje nové kulturní zvyklosti a pomalu „vplouvá“ do nové kultury. Tento proces ale u misionářů velmi často neproběhne celý, jelikož jejich pobyt v cizí kultuře je v mnohých případech časově omezen jen na několik let. Ale přesto už o enkulturační můžeme hovořit (Průcha, 2007).

V důsledku mnohých odlišností mezi domácí a novou kulturou dochází ke kulturnímu šoku. Ten se projeví u každého cizince, ale pokaždé může být v jiné míře, síle a délce. Každý člověk se s ním vypořádává trochu jiným způsobem. Proces adaptace je ovlivněn osobností jedince a podmínkami, v jakých se momentálně nachází, přípravou na setkání se s novou kulturou či snahou komunikovat s domácími (Bochner et al., 2001).

1.5. Adaptace

Tento pojem se nevztahuje pouze na lidi, ale zahrnuje veškeré organismy na zemi. Adaptabilita je schopnost se přizpůsobit se a vyrovnat se s nároky před jednotlivce kladené (Paulík, 2010). K lepší adaptaci v novém prostředí může velmi účelně pomoci sociální opora, která snižuje míru stresu a pomáhá jedinci lépe čelit náročným situacím. Sociální opora souvisí i s potřebami, které definoval Maslow (viz kpt. 2.2.). Mezi významné zdroje sociální podpory patří primární rodina. Jsou to lidé, kteří nás znají a můžeme se tak na ně plně spolehnout, víme co od nich očekávat a oni mají jasnou představu o nás. Druhou významnou skupinou jsou přátelé. Dobrým vlivem na lepší sociální adaptaci je i uspokojivý zdravotní stav, spokojenost se sebou samým a pocit sounáležitosti (Paulík, 2010).

V otázce adaptace misionářů je významným milníkem moment, kdy se začnou učit jazyku dané země. To pomůže pochopení kultury, ale hlavně v komunikaci s místním obyvatelstvem a přinese to příležitost pro diskuze, otázky a začlenění se do nějaké komunity. V každé kultuře jsou jiné zvyky chování, které ze začátku cizinec může napodobovat, ale pokud nepochopí jejich pravou podstatu, nikdy nebude plně součástí společnosti (Bochner et al., 2001). K tomu mu opět dopomůže jazyk.

2. Motivace

S tématem dobrovolného odchodu do cizí země se úzce pojí téma motivace. Vystává otázka: Co se muselo stát, že se někdo rozhodl odstěhovat z domoviny do země, kde nikomu nerozumí, nezná kulturu a bude čelit řadě dalších nesnází?

2.1. Motivace a motivy

Motivaci můžeme chápat jako proces zvýšené nebo snížené aktivity sil, přičemž na ni má vliv jak naše vnitřní prožívání, tak i vnější prostředí (Hartl & Hartlová, 2004). Plháková (2003) motivaci definuje jako souhrn všech intrapsychických sil, tedy motivů, které způsobují aktivizaci daného jedince k chování či prožívání s cílem pozitivních dopadů na něj samotného a jeho život. Slovo motivace pochází z latinského *movere*, tzn. hýbat, a značí veškeré podněty, které mají za následek určité chování jedince. Motiv představuje onen činitel, který budí organismus k činnosti. Ona činnost má za následek uspokojení jedincových potřeb (Homola, 1972). Existuje mnoho různých dělení motivů. Jedním z nejznámějších je členění na motivy zajišťující přežití druhu, sebezáchovné motivy a stimulační motivy (Plháková, 2003).

2.2. Maslow a pyramida potřeb

Ještě než se hlouběji podíváme na téma motivace a jednotlivých kroků, věnovala bych pár řádků psychickým potřebám, od nichž se odvíjí přístup k motivaci. Od psychických potřeb můžeme odlišit biologické potřeby, které se vztahují k našemu bytí v těle. Na rozdíl od nich se psychické potřeby se týkají výhradně člověka (Machač et al., 1985).

Jasným a stručným způsobem vystihl definici potřeb Maslow (2014, 80): *[potřeba je] za první vědomá nebo neuvědomělá touha a chtění; za druhé je to na jedné straně pocit nedostatku nebo deficitu a na druhé straně pocit příjemného dostatku*. Maslow (2014) rozlišuje jedince z hlediska motivace na dvě skupiny. Jednu tvoří lidé, u nichž se projevuje motivace růstovými potřebami. Druhou tvoří lidé s motivacemi v základních potřebách. Rozdíl mezi těmito dvěma skupinami je v tom, že zdraví lidé mají uspokojené potřeby bezpečí, sounáležitosti, lásky, sebeúcty a respektu. Mají tedy prostor k tomu být motivováni sebeaktualizací. Aby člověk mohl dospět do stádia potřeby sebeaktualizace, musí u něj probíhat progresivní proces. Kolman et al. (2012) klade důraz na fakt, že sebeaktualizovaní (seberealizovaní) jedinci mají větší šanci prožívat harmonii a celkový soulad s okolím než ostatní.

Maslow (1943) tak rozdělil systém potřeb do několika stupňů od nejnižších po nejvyšší:

1. *Fyziologické potřeby*. Radíme mezi ně nejzákladnější potřeby pro tělesné přežití jako je žízeň, hlad, spánek a další.
2. *Potřeby bezpečí*. Potřeba pocitu, že člověku nehrozí nebezpečí, jako třeba jistota, struktura, pořádek, jasná pravidla.
3. *Potřeby lásky a náklonnosti*. Jinými slovy potřeba sounáležitosti, tedy touha někam patřit, být součástí nějaké sociální skupiny a být zde přijímán.
4. *Potřeby uznání*. Potřeba něčeho dosáhnout v životě, vidět za sebou výsledky a následně za ně získat i uznání.
5. *Potřeby seberealizace*. Tendence člověka naplnit určitý cíl v životě, využít naplno svůj potenciál a rozšiřovat své možnosti. Jedná se o nejvyšší potřebu, na kterou přichází řada až ve chvíli, kdy jsou uspokojeny čtyři předchozí.

2.3. Motivace a emoce

Dle hedonistických teorií je příjemnost či nepříjemnost zásadním kritériem motivace. Zda je nám něco příjemné nebo naopak, poznáme právě podle emocí. Je tedy zřejmé, že otázka motivace jde ruku v ruce s emocemi. Emoce mají velký vliv na motivaci, zajišťují to, že k něčemu máme tendenci inklinovat více a k něčemu

méně (Šmahaj, 2015). Emoce tedy buď podporují chování, nebo ho naopak narušují. Je to určitá síla, která působí na jednotlivé motivy. Díky nim můžeme cílů dosáhnout rychleji, než v případech, ve kterých nejsme nijak emočně zainteresováni. Emoce nejsou ale jen pouhým doprovodem chování, někdy jsou emoce motivem chování. Jde o situace, v nichž dosažení určitého emočního stavu je cílem jistého konání. U lidské motivace je typické, že zásadnější než emoce jsou cíle a jejich obsah. V komplexním obrázku motivace ale emoce nesmíme pominout (Homola, 1972).

2.4. Motivace a kultura

Jednou z dalších věcí, která ovlivňuje motivaci, je kultura. Ukazují to například výzkumy motivace k práci, které byly prováděny na americké a skandinávské populaci a ukázaly potřebu jiného stylu motivování. Byly prováděny pokusy s určitými teoriemi zvýšení efektivity práce, které byly původně navrženy pro americkou společnost. Později byly přeloženy a přejaty i do tehdejšího Československa, ale postupně byly přepracovány do podoby vyhovující socialistické společnosti tehdejší doby. Přesto u nás tato metoda neuspěla, stejně jako třeba ve Francii právě z důvodů odlišné kultury (Kolman et al., 2012).

Kulturní rozdíly můžeme vidět v oblasti vnímání žen ve společnosti a jejich postavení, úrovně tendence k diskriminaci a rasismu, stylu vzdělávání, pohledu na rodinu a manželství, otázce náboženství. Naše kultura se čím dál tím víc podobá americké v důsledku globalizace. Přesto jsou ale určité rozdíly podmíněné například velmi rozdílnou historií (Minkov, 2011).

2.5. Zaměřenost a cílesměrnost chování

Součástí lidského jednání je *zaměřenost*, která má schopnost člověka přibližovat k určitému cíli. Motivace pak ovlivňuje a reguluje směr, kterým se člověk snaží dosáhnout daného cíle. Zaměřenost ovlivňují zkušenosti, postoje, přesvědčení. S tím souvisí pojem *anticipace*, neboli stav, ve kterém vycházíme z minulé zkušenosti a předvídáme stejný průběh dění (Homola, 1972).

Ze zaměřenosti vychází tzv. *cílesměrnost*, které rozumíme jako schopnosti sledovat cíle (objektu) po delší časový úsek. Cílesměrnost patří mezi základní vlastnosti lidské motivace (Homola, 1972). Díky této schopnosti člověk může tvořit plány,

snít a mít své ideály, které se snaží naplnit. Pokud existuje cíl, který má mít naději na naplnění, je nezbytné, abychom do něj byli emočně zainteresováni. Emoce v celém procesu motivace hrají významnou roli. U každého motivovaného chování se objevuje emoční zabarvenost a s tím spojená určitá subjektivní náročnost, napětí. V průběhu zaměřenosti jsou emoce významné v tom smyslu, že udržují „živost“ daného motivu (Machač et al., 1985).

2.6. Rozhodování a stanovení cíle

Zaměření k určitému cíli předpokládá předchozí proces rozhodnutí a stanovení cíle, což úzce souvisí i s tématem rozhodování se. Otázce dělení rozhodnutí se mezi prvními věnoval psycholog William James nebo filozof Edmund Husserl. Rozhodování bychom mohli definovat jako proces vůle, při němž daný jedinec volí jednu cestu z více možností, které jsou v určitém konfliktu (jdou proti sobě) (Edwards, 1999). Dnes se v souvislosti s procesem rozhodování a s volbou cíle často hovoří o *time management* (využití času), tedy schopnost umět si zvolit cíle a ty dokázat ve svém životě naplňovat podle hierarchie důležitosti a potřeby. To celé je ovlivněno otázkou sebepojetí jedince, jak se onen člověk vnímá vůči okolí. Pokud se člověk cítí nejist, ovlivní to jeho motivaci, výkonnost a schopnost zvolení správných cílů (Kolman et al., 2012).

Zmocnění znamená práce jedince či skupiny za cílem splnění určitého cíle s pomocí schopnosti mít kontrolu nad okolnostmi (Adams, 2003). Součástí tohoto obecného pojmu je i tzv. psychologické zmocnění, které má za cíl vyšší výkon, větší autonomii a uvědomění si vlastní autonomie. Teorie zmocnění není pouze pojmem psychologickým, ale je užíván i v sociologii. Je součástí psychologie práce a organizace, specificky v manažerské a organizační práci. Při vzniku zmocnění je snaha o využití co možná nejméně znalostí a dovedností k co nejvyššímu výkonu (Kolman et al., 2012).

3. Coping

V následující kapitole se zabývám copingem zejména z důvodu velké nutnosti u misionářů umět pracovat se stresem a umět se vyrovnávat s těžkými momenty v jejich práci. Copingem se rozumí zvládnutí náročných situací v životě.

3.1. Zvládání náročných situací

V kapitole 1.5. jsme se věnovali i tématu adaptace, která by mohla být lehce zaměněna s copingem. Oba dva procesy se věnují pracování s nějakou náročnou situací. Rozdíl je ale v tom, že coping jako takový se zabývá zvládáním nadlimitních situací, přičemž proces adaptace probíhá ve chvílích, kdy čelíme běžně unesitelné zátěži (Paulík, 2010).

Jak již bylo zmíněno v úvodu do této kapitoly, pomocí copingu je člověk schopný pracovat se stresem. Křivohlavý (2009) přichází s definicí, že zvládání náročných situací je dynamický proces, při kterém dochází ke střetu mezi člověkem a danou situací. Prvním, kdo přišel s pojmem coping, byl Maslow. Jako „*coping behavior*“ měl na mysli chování, které neexistuje a nevzniká samo pro sebe či pro potěchu, ale za nějakým účelem (Baštecká & Goldmann, 2001).

Můžeme odlišovat copingové (zvládací) strategie a styly. U *copingového stylu* se jedná o obecnější charakteristiky chování, jakým reaguje daný jedinec na zátěžovou situaci. Objevuje se tendence v těchto momentech jednat podle stejného vzorce. Oproti tomu *copingové strategie* jsou mechanismy, které jsou více subjektivní, ovlivněny naučenými vzorci chování a více podléhají podmínkám situace (Paulík, 2010). Zároveň odlišujeme zvládací strategie adaptivní a maladaptivní. Lazarus (1984 in Nevid et al., 1997) rozděluje coping na dvě základní cesty:

- 1) *dosažení emoční vyrovnanosti* – samo o sobě problém neřeší, ale zaměřuje se na postiženého jedince a jeho prožívání v průběhu čelení náročné situaci,
- 2) *dosažení způsobu řešení problému* – samotné řešení problému co nejvíce uspokojivé pro daného jedince.

Mnozí autoři první cestu (dosažení emoční vyrovnanosti) řadí mezi obranné mechanismy. Proti tomu se ovšem postavila Baštecká & Goldmann (2001) s názorem, že pak obranné mechanismy ztrácí na své osobitosti. Také že ne vždy samotné řešení problému je možné a spíše je pouze určitou ideální představou, které není možno dosáhnout.

3.2. Směry týkající se copingu

V této podkapitole bych se ve zkratce ráda věnovala dvěma psychologickým školám, které se dotýkají copingu, smyslu života a zvládání obtíží v životě.

1. Logoterapie

„Třetí vídeňská škola psychoterapie“ byla založena Viktorem E. Franklem přibližně v polovině 20. století. Frankl svou teorii i ověřil sám na sobě během pobytu v koncentračním táboře v průběhu 2. světové války.

Základní pojmem Franklova učení je *vůle ke smyslu*. Ústředním konceptem logoterapie je smysl života. To, že se člověk ptá po smyslu a hledá ho, určuje Frankl (2005) za naprosto zdravé a má za to, že se jedná o jeden z nejtypičtějších projevů lidského bytí. Je to lidské privilegium pátrat a zpochybňovat podstatu své existence. Tato otázka není typická pouze pro určitá období života (puberta, krize středního věku atd.), ale člověk jí čelí neustále. Přicházejí těžké životní situace, ve kterých člověk těžko hledá své místo, jejich význam a smysl. Logoterapie přichází s ideou, že žádná situace není beze smyslu. Mluvíme zde o vůli ke smyslu, kterou Frankl chápe jako úsilí vynaložené na nalezení životního smyslu a dodání smyslu každodenním situacím. To přirozeně nejde tak snadno, takže přichází tzv. *existenciální frustrace*, další z Franklových pojmů. Jednoduše se jedná o pocit bezesmyslnosti a prázdnoty.

2. Pozitivní psychologie

Z 2. světové války si lidé odnesli mnohé šrámy na duši. Tak vznikla potřeba rozšířit obor psychologie o další oblast, která by se věnovala traumatům z války a naučila lidi se s válkou vyrovnat. To byl prvotní závdavek pro vznik pozitivní psychologie. Oblast pozitivní psychologie se zabývá životní spokojeností a uspokojením, flow, radostí, štěstím atd. Její terapie je charakteristická pozorností upřenou na klienta, autoritu psychologa, důvěru, jasné jmenování problému, povzbuzování, upřímnost, optimismus s realizmem a štěstí (Snyder & Lopez, 2005).

Mezi významné představitele patří C. R. Snyder, Shane J. Lopez nebo Martin E. P. Seligman. Mezi nejvýraznější pojmy pozitivní psychologie patří tzv. *flourishing* (rozkvět) neboli optimální prospívání. Zároveň se vyjadřuje otázce kvality života.

Těžko se určuje, podle čeho by se měla měřit kvalita života, zda podle zdraví, bohatství, úrovně vzdělání. Kvalita života má subjektivní a objektivní dimenzi. Subjektivní dimenze je tvořena osobní pohodou a životní spokojeností. Důležitým faktorem jsou osobní hodnoty, které mohou přispívat k smysluplnému životu (Slezáčková, 2012).

3.3. Náboženský coping

Mezi nejznámější varianty náboženského copingu patří *modlitba*. Věřící lidé využívají modlitbu jako univerzální řešení jakéhokoli problému. Zároveň má modlitba vliv na emoční prožívání trpícího člověka, jelikož se ukázalo, že dává klid a pokoj. V neposlední řadě působí i jako sociální pojídlo. Jak ve chvílích, kdy se sejdou věřící spolu a společně se modlí za nějaký problém, ale i skrze vědomí toho, že jsem součástí skupiny, která se za ně a jejich těžkosti modlí (Aldwin, 2009).

Podle Pargamenta et al. (2000) se náboženský coping skládá z několika funkcí: význam, kontrola, komfort, blízkost, životní změna. Každé náboženství naplňuje tuto pětici jiným způsobem. Ať se jedná o křesťanského Boha nebo Aláha či o Budhu, všichni poskytují blízkost a klid v extrémních situacích (Aldwin, 2009).

3.4. Obranné mechanismy

O obranných mechanismech jsme se jen letmo zmínili v začátku této kapitoly. Mezi ně bychom mohli řadit popření, projekci, racionalizaci, vytěsnění, bagatelizaci, regresi a řadu dalších (Baštecká & Goldmann, 2001). O jejich definování se zasloužili hlavně psychoanalytici jako Sigmund Freud a jeho dcera Anna. Tyto mechanismy mají významnou roli v situacích, kdy na naše „já“ působí silné negativní vlivy (afekt, nepříjemné představy) a brání ho před negativními vlivy. Tyto mechanismy jsou víceméně neuvědomělé a mají za cíl zajistit určitý pocit moci nad situací a chránit tak ego (Freud, 2005). V návaznosti na toto téma můžeme rozlišit *zralé a nezralé obrany*. Nezralé neboli nezdravé obrany jsou např. neurotické a psychotické obrany, poruchy osobnosti a z nich vycházející obrany. Naopak za zralé považujeme ty, které člověku pomáhají se odreagovat a působí pozitivně na lidskou psychiku (např. relaxace, sport). Vyznačují se altruismem, schopností nahlédnu a řešení problému (Paulík, 2010).

3.5. Techniky copingu

Cílem těchto technik je zejména znovunastolení duševního uvolnění, pohody a uvolnění emocionálního napětí. Toho dle Křivohlavého (2009) můžeme dosáhnout jednak pomocí relaxace, kdy jde o celkové uvolnění těla i duše. *Relaxace* má dlouhou historii a existují mnohé druhy, ke kterým se v dnešní době vracíme. V České republice je nejrozšířenější *Schultzův autogenní relaxační trénink*, kde se dlouhodobě cvičí uvolňování jednotlivých svalů. Cvičitel vede své žáky k tomu, aby si proces uvolňování svalstva uvědomovali a tím dovolili tomuto uvolnění se projevit i na psychice. Relaxace nemusí probíhat pouze jako cvičení, ale také jako *meditace* - forma relaxačního cvičení, při kterém se dosahuje stavu, kdy člověk odpoutá pozornost od svých těžkostí, a tak si od nich odpočine, pomocí opakování jednoho slova na jeden dech po určitou dobu. Dalším příkladem je *imaginace* - zobrazování uklidňujících scén, příjemných zážitků, povzbuzující momenty v životě a opět dochází k odpoutání se od problému a odpočínutí). Dalším typem zvládání těžkých situací je *náboženská víra*. Mnozí psychologové na toto téma psali studie a dělali výzkumy. Shodují se v tom, že víra pomáhá v několika fázích: odevzdání se vyšší moci; sebeřízení díky svobodě, která byla člověku dána a odpovědného jednání v rámci ní; spolupráce s Bohem (Kratochvíl, 2002).

3.6. Smysluplnost, nezdolnost, sebeocenění

Existuje celá řada osobnostních charakteristik, které ovlivňují, jak dobře si člověk povede ve zvládání těžkostí. Křivohlavý (2009) zmiňuje osobní ohnisko řízení činnosti, nezdolnost v pojetí resilience, koherence či hardiness, srozumitelnost, smysluplnost, zvládnutelnost, osobní zdatnost, optimismus, kladné sebehodnocení, sebedůvěra, svědomitost, naučené zdroje síly a negativní afektivita.

Zaměřím se pouze na pár z výše uvedených bodů.

1. *Smysluplnost* je úzce spojena s otázkou motivace, spirituality a duševní pohody (Slezáčková, 2012). Smysluplnost je o hledání smyslů, účelnosti určité situace, do které se člověk dostal. Nesmíme se ale koukat na hledání smyslu jako na něco, co už je vytvořené a my to máme „jen objevit“. Smysl

tvoříme a je tvořen postupem času a může se tvarovat, díky našim názorům a našemu jednání.

2. *Nezdolnost* (resilience) je schopnost jedince zvládnout vyrůst v úctyhodného člověka i v nepříznivých podmínkách. Logicky by mělo platit pravidlo, čím horší podmínkám člověk čelí, tím větší je negativní dopad (Křivohlavý, 2015). Osobnost vyznačující se výrazným rysem nezdolnosti toto pravidlo popírá.
3. *Sebeocenění* (self-esteem) je hodnota, kterou přisuzujeme sami sobě. Jedná se o kritérium, které je velmi široká a proměnné v závislosti na společnosti, ve které se nacházíme a zejména kultuře (Křivohlavý, 2015).

3.7. Nezdolnost v pojetí SOC

Jedná se o teorii sociologa Antonovského, který se zabýval salutogenetickým myšlením a zdravím. Vycházel ze své studie s bývalými vězni koncentračních táborů. Zjistil, že vězni, kteří neutrpěli žádná větší zdravotní zranění, zároveň neměli potíže s táborovými stresy. Onu nezdolnost pojmenoval SOC, tedy *Sense of Coherence* (Hošek, 2007). Tak vznikla jeho studie lidí v zátěžových situacích a jeho zaměření.

Definoval tak 3 vlastnosti onoho zaměření:

- A) *srozumitelnost* jako schopnost rozumět okolnímu světu a vnímat ho jako uspořádaný,
- B) *smysluplnost* jako tendence vidět smysl ve všem, co se děje v našem životě nebo kolem nás,
- C) *zvládnutelnost* jako schopnost využívat svých schopností v situacích, které jsou mu kladeny do života.

Nezdolnost můžeme rozdělit na intrapsychický a alopsychický styl zátěže. První zmíněný znamená, že jsem zaměřen sám na sebe a spolehám v krizových situacích na vlastní osobu. Na druhou stranu alopsychický styl přenáší zodpovědnost ven mimo mou osobu (Hošek, 2007).

4. Spiritualita

Ve 2. kapitole jsme se zabývali otázkou motivace, což vztaženo na tuto práci znamená otázku, co vede misionáře k odchodu z rodné země do ciziny. Tato otázka v případě misionářů těsně souvisí s jejich spiritualitou. V této kapitole bych ráda navázala a rozšířila tuto otázku o další faktor a tím je Bůh a náboženské přesvědčení jedinců, což významně ovlivňuje rozhodování jedinců.

4.1. Vývoj pojmu

Přestože samotný pojem *spiritualita* má původ v křesťanství, kde se odvozuje od latinského slova „*spiritualis*“ znamenající „*duch, duchovní*“, užívá se obecně v kontextu jakéhokoli náboženského vyznání (Vojtíšek, 2012). Otázkou ducha se zabýval již apoštol Pavel, ale pavlovské pojetí tohoto pojmu nemůžeme použít pro spiritualitu, jak ji chápeme nyní. Až v 5.století se objevil pojem spiritualita v latině v dnešním abstraktním pojetí. Myslitelé scholastiky ve 12.století oddělili ve svém chápání ducha od hmoty, a tak vzniklo spojení „*duchovna*“ s člověkem. Právě díky scholastice přišla spiritualita o morální význam a naopak se postavila proti tělesnosti. Mezi 13. a 17.stoletím došlo k dalším posunům v chápání a smyslu spirituality. Když bychom se podívali do nedávné historie, a to do 20.století, zjistili bychom, že slovo spiritualita bylo přeloženo s francouzštiny do angličtiny a ustálil se jeho význam spolu s navýšením jeho užívání (Sheldrake, 2003). Pechová (2011, 14) spiritualitu vymezila jako „*důraz na duchovní prožitek, eventuálně i bez vazby na církev či jinou náboženskou skupinu*“.

4.2. Religiozita

Zastavme se ještě krátce u *religiozity*, což je pojem, který má ke spiritualitě velmi blízko. Pohled české psychologie a světové psychologie se na religiozitu liší. Z našeho pohledu se jedná o bližší vztah mezi daným jedincem a náboženstvím. Zahrnuje náboženské prožívání, aktivitu a afilaci k církvi či náboženské skupině, na rozdíl od světového pojetí, které se spíše kloní k sociologickému porozumění a to jako intenzitu, s jakou se lidé ztotožňují s určitým náboženstvím (Pechová, 2011).

4.3. Religiozita a smysl života

Každý průměrný člověk se dostane někdy v průběhu svého života do momentu, kdy si položí otázku po důvodu své existence. Začne hledat směr, kterým by se měl ubírat. Smysl a směr života jsou nepostradatelnými složkami pro prožití plnohodnotného života (Halama, 2007).

Halama (2007) zároveň rozděluje smysl života do dvou skupin – *osobní smysl a konečný smysl*. Poukazuje tím na dvě stránky smyslu života. Nejde o dva protikladné smysly.

- 1) *Osobní smysl života* jsou věci, které jsou důležité pro jednoho konkrétního jedince, každodenní aktuální činnosti a cíle, které ho motivují a naplňují.
- 2) *Konečný smysl života* je naopak aplikovatelný na člověka obecně, ne jen na jedince. Dá se aplikovat na život jako celek, na celý svět a poslání člověka na zemi. Náboženství dává člověku nabídku určitého smyslu života – vysvětlení jeho vzniku, existence a důvodu. Zároveň s tím i nabízí onen životní směr či cestu, kterou by daný jedinec měl následovat, aby dosáhl dobrého a naplněného života.

Tak se Halama (2007) dostává k otázce *konverze*. Tu definuje jako změnu, při níž jedinec přijímá za své určité náboženské přesvědčení, které nabízí i teorii smyslu života. Tento příklon k náboženským postojům je ve většině případů radikální a komplexní. Lidé, kteří prošli konverzí, často mluví o absolutním otočení života naruby (v dobrém slova smyslu z jejich pohledu), kdy se třeba z depresí a sebevražedných tendencí stali lidmi s novým pohledem na život a získali tak chuť do života. To nás může přivádět k myšlence, že náboženská konverze je jedním ze způsobů copingu, neboli vyrovnávání se zátěžovými situacemi v životě (viz více v kapitole 3). V procesu konverze je tedy zásadní moment utváření nového smyslu života pro jedince, čímž se mu nahradí starý smysl novým, který nabízí náboženská víra a který jedinci vyhovuje více (Halama et al., 2006).

4.4. Náboženská konverze

Můžeme říci, že konverze, z latinského slova „convertere“ znamenající obrácení, změnu, transformaci (Adamovová et al., 2006), je cílem práce misionářů, ať už pracují ve své rodné zemi či v cizině. Konverzi zavedli mezi otázky psychologie náboženství poprvé G. S. Hall a Edwin Starbuck (Pechová, 2011).

Mezi první a nejznámější křesťanské konvertity se řadí Pavel z Tarsu, neboli apoštol Pavel. Jeho konverze je popsána ve Skutcích apoštolských v Bibli. Jeho obrácení se událo při cestě do Damašku, kam šel jako žid pobouřený vznikem nového náboženství (křesťanství) s cílem vyhladit křesťany. Byl ale zastaven hlasem z nebe, na několik dní oslepl a to vedlo k jeho poznání Boha. Stal se z něj horlivý křesťan, misionář usilující o šíření právě křesťanské víry, proti které mnoho let brojil. Dalším známým příkladem náboženské konverze je sv. Augustin, který se odklonil od nevázaného stylu života a na základě zájmu o kázání biskupa Ambrože z hlediska řečnického se dostal ke křesťanství a jeho základům. To vedlo až k tomu, že se z něj stal jeden z nejvlivnějších teologů (Adamová et al., 2006).

Toto jsou příklady dvou významných osobností historie křesťanství. Oba měli vliv na další vývoj křesťanské víry, Pavel jako misionář a Augustin jako teolog a filosof.

Říčan (2002) se otázkou motivů konverze zabývá ve své knize Psychologie náboženství. Motivy konverze dělí do několika skupin. První skupinou jsou *cíle finální*. Ty se vyznačují touhou po sjednocení s Bohem, spasení vlastní či druhých, dosažení osvícení (nirvány). Další skupinou jsou *instrumentální*, ty dělí ještě do dalších podskupin. Z nich připomeňme cíle týkající se osoby věřícího, tedy cíl mít čisté svědomí, být skromný, přejícný, umění nezištné lásky.

Podívejme se nyní na konverzi čistě z psychologické stránky a prozkoumala bych teorie konverze. Existuje shoda mezi psychology, že konverze neprobíhá ve vědomí člověka. Obdobím, kdy lidé nejvíce inklinují ke konverzi, je adolescence. V této době se rozvíjí osobnost takovým způsobem, že konverze plně zapadá do celkového vývoje. Buduje se identita, tvoří se názory a postoje. Existuje i teorie tzv. sociálního vlivu, kdy ke konverzi dochází pod tlakem společnosti. Tím může být výchova, přátelé, misie (Říčan, 2007).

5. Misie

Misie, neboli „missio“, což je latinský překlad znamená „poslat, vyslat“ (Křivohlavý, 1997). Dá se tedy rozumět, že misie je jakákoli činnost, kdy je člověk někým vyslán šířit dál určitou informaci, filosofii, teologii, zprávu. V kontextu křesťanství na koncept misie navazuje pojem *evangelizovat*, jinak „přinášet

dobrou zprávu“ (Křivohlavý, 1997). Když tyto dva pojmy spojíme dohromady, objevíme jádro misijní činnosti – „být poslán za účelem sdílení se o dobré zprávě“. Dobrou zprávou se může mínit víceméně cokoli. Tento pojem se nevztahuje jen čistě na náboženské účely. Křivohlavý (1997) se zmiňuje o tom, že v minulosti bylo toto slovo užíváno v kontextu snížení daní, narození nového císaře nebo oznámení o vyhrané bitvě. S misí se můžeme setkat v souvislosti s jakýmkoli náboženstvím, netýká se pouze křesťanství. Ale v kontextu mé bakalářské práce se zabývám pouze prací křesťanských misionářů, tedy „*hlásáním křesťanské víry pohanům*“ (Kraus, 2007, 527).

5.1. Způsoby misie

Misie může být prováděna více různými způsoby. Neomezuje se pouze na chození mezi lidi a mluvení o dané teologii, jak si asi většina z nás představuje. Jan Pavel II. ve své Encyklice zmiňuje, že nejdůležitějším způsobem misie je osobní přístup (Jan Pavel II., 1994). Osobní vztah misionáře s druhým člověkem dává příležitost pro zažití víry na vlastní kůži. Daný člověk má možnost být svědkem vykonávání náboženských rituálů v průběhu každodenních činností a zároveň má možnost se dotazovat. Tento způsob je ovšem velmi náročný personálně i emočně. Přesto patří mezi nejefektivnější a nejpřirozenější.

5.2. Křesťanská víra

Věnuji pár řádků i křesťanství, jelikož je to právě křesťanská misie, které se věnuji ve své práci. Počátek křesťanství se datuje do 1. století n. l. po smrti Ježíše Krista, který je hlavní postavou celé víry. Křesťanství vychází z židovství. Obě náboženství uznávají Starý Zákon (první část Bible), ale na rozdíl od Židů křesťané věří i v Nový Zákon, a že Ježíš Kristus je Spasitelem. Ti mají za to, že Ježíš byl pouze prorokem, ale pravý Spasitel teprve přijde (Winter, 2010). Křesťané byli poprvé nazváni křesťany nedlouho po smrti Ježíše. Jednalo se o jeho následovníky, neboli *kristovce*. Významným znakem křesťanů je několik rituálů, kterým se říká svátosti. Ty ale nesdílí všichni křesťané, jelikož v dějinách křesťanství došlo k několika sporům mezi věřícími, které vedli k dělení církve. Ve 4. století n.l. došlo ke schizmatu, tedy rozdělení církve v následku sporů a konfliktů mezi západem (Řím) a východem (Byzantská říše). Poté na přelomu 15. a 16. století povstalo několik tzv. reformátorů v Evropě, kteří upozorňovali na neuspokojivé stavy v tehdejší

katolické církvi a dožadovali se změn. Mezi ně patřil Martin Luther, Mistr Jan Hus nebo Jan Kalvín. Tak došlo k reformaci, kdy se oddělili „kalvíni“, „husité“, „lutheráni“ a další od katolické církve a vznikly tak církve protestantské (North, 2001).

EMPIRICKÁ ČÁST

6. Výzkumný problém

Ve své práci se soustřeďuji na americké misionáře, kteří si zvolili život v České republice s cílem šíření křesťanské víry. Můj výzkum se zabývá motivy pro toto rozhodnutí a dopadem života v cizí zemi s jinou kulturou na lidskou psychiku.

7. Výzkumné cíle

Za svůj první výzkumný cíl jsem si zvolila identifikovat motivy, které vedly misionáře k rozhodnutí pro jejich práci. Mým druhým výzkumným cílem je popis vlivu práce misionářů na jejich životy a psychiku. Pro tyto účely jsem dala přednost kvalitativnímu výzkumu, kdy pomocí semistrukturovaného rozhovoru získám data, která později analyzuji, popíši a interpretuji.

8. Výzkumné otázky

Při volbě výzkumných otázek a metodiky práce jsem se nechala inspirovat studií Keclera et al. (2008), který se zabývá spokojeností misionářů z obecného hlediska. V práci dochází se svými kolegy k modelu pohody misionářů (*Comprehensive Missionary Wellness Model*). Tento model je tvořen 6 dimenzemi, kterým věnoval speciální pozornost a na které se dotazovali svých respondentů – duchovní, sociální, emocionální, fyzická, intelektuální dimenze a dimenze zájmů. Já jsem se

nechala pro svou práci inspirovat a rozhodla jsem se pro podobné téma výzkumu a podobný postup. Moje otázky po motivaci a psychické spokojenosti mě dovedly ke 4 výzkumným otázkám:

1. Co vás přivedlo k misijní činnosti?
2. Jakým způsobem realizujete misii?
3. S jakými reakcemi se setkáváte?
4. Jaká pozitiva a negativa vám tato činnost přinesla do života?

9. Metodologický rámec

9.1. Typ výzkumu

Mým cílem bylo hlouběji porozumět motivům a spokojenosti misionářů, toho jsem mohla docílit právě přes kvalitativní výzkum.

Při zajišťování přiměřeně velkého souboru respondentů z řad misionářů jsem vycházela z mých osobních kontaktů s lidmi, se kterými jsem v minulosti pracovala. Na základě prostudování dostupné literatury, jsem zvolila výzkumné otázky a připravila si základní strukturu rozhovorů. Interview jsem vedla formou polostrukturovaného rozhovoru, který umožnil doptat se a uzpůsobit rozhovor potřebám respondenta.

Po úvodní fázi jsem kontaktovala buď emailem, nebo osobně jednotlivé misionáře, vysvětlila jim důvod mého výzkumu a domluvila se s nimi na termínu uskutečnění rozhovoru. Rozhovory jsem realizovala dvěma způsoby:

- A. Osobní setkání na vhodném místě, kde jsem předpokládala, že se daný člověk bude cítit příjemně. V tom mi pomohl fakt, že jsem dané misionáře znala z dřívější doby, takže jsem mohla u každého odhadnout, v jakém prostředí se budou cítit uvolněně.
- B. Rozhovor pomocí aplikace Skype. Tuto cestu jsem volila pouze v případech velké časové vytíženosti druhé strany či v situacích velké vzdálenosti na dojetí. V každém případě předcházel samotnému rozhovoru čas pro otevření konverzace a naladění se na sebe navzájem.

Před samotným zahájením jsem znovu zopakovala základní informace o mé práci, ujistila se, že druhá strana souhlasí s nahráváním a pozdějším použitím informací v rámci bakalářské práce. Zároveň jsem každému respondentovi nabídla, že mu umožním náhled na výsledky, které přeložím do angličtiny, pokud o to bude mít zájem. Celé rozhovory probíhali v angličtině pro zajištění větší možnosti vyjádření se pro druhou stranu a odstranění stresoru v podobě češtiny. Opět jsem vycházela ze zkušenosti s jednotlivými misionáři, kdy jsem věděla, že by to pro většinu z nich byl náročný úkol mluvit o osobních zážitcích a prožitcích v jiném než mateřském jazyce.

9.2. Metoda získávání dat

Rozhovory byly vedeny s 9 misionáři, kteří žijí déle jak jeden rok v České republice. Věk respondentů se pohyboval v rozmezí 25 až 55 let. Podařilo se mi i udržet rovnováhu mezi počtem žen a mužů ve vzorku (5 mužů, 4 ženy). Pro zachování homogenity vzorku jsem se držela následujících bodů: misionáři žijící v České republice déle jak 12 měsíců, spolupracující s protestantskou církví. Všechny respondenty jsem ještě před započítáním výzkumu oslovila, zda by byli otevřeni se mnou udělat rozhovor, zda budu mít dostatečně velký vzorek a zda bude výzkum možné vůbec uskutečnit. Respondenti byli předem obeznámeni s celým průběhem rozhovoru a následným zpracováním dat.

9.3. Metody zpracování a analýzy dat

Jak jsem již zmínila v kapitole 5.1, každý rozhovor jsem nahrávala jako audio nahrávku na telefon. Poté probíhala *transkripce* všech rozhovorů. Rozhovory jsem v průběhu transkripce zachovala v angličtině. Přeložila jsem do češtiny pouze citace a ukázky, které jsem použila v samotné práci. Tato fáze byla docela časově náročná, protože rozhovory byly dlouhé (průměrně 44 minut). Vzhledem k tomu, že jsem neustále pracovala s audioverzí, užila jsem během transkripce tzv. *redukci prvního řádu*, kdy jsem nepřepisovala pauzy a vyplňovací citoslovce. Dále jsem přešla k utřídění dat pomocí *deskriptivního přístupu*, kdy jsem vyvářela trsy podobných jevů, hledala spojitosti a podobnosti mezi jednotlivými výpověďmi.

10. Popis souboru

Můj soubor dotazovaných se skládá z 5 mužů a 4 žen ve věkovém rozhraní 25 až 55 let. Všichni jsou původem ze Spojených států amerických, ovšem z různých částí této země. Doba, kterou strávili v České republice, se u každého z nich liší. Jde o 1,5 let až 16 let. Všichni tedy spadají mezi dlouhodobě žijící misionáře u nás. Každý z nich přišel jiným způsobem k tomu, že bude vykonávat misijní činnost zde. Někteří napřed byli součástí týmů, které působili v Čechách krátkodobě. Jiní se dozvěděli o potřebě misionářů v Čechách přes známé nebo ve škole.

Všichni dotazovaní byli napřed upozorněni, že rozhovor bude nahráván a že bude použit pro práci na mé bakalářské práci a souhlasili s těmito okolnostmi. Za účelem ochrany identity a soukromých informací používám v celé práci pouze jejich křestní jména. Každý respondent nejprve ode mě obdržel seznam otázek, které jsou součástí rozhovoru, aby si mohl promyslet odpovědi a připravit se. Všichni účastníci měli šanci i po provedení rozhovoru vystoupit z výzkumu. Spolu s tím jim bylo nabídnuto, že jim budou k dispozici výsledky mé práce v jejich rodném jazyce (tedy v angličtině).

11. Výsledky

V první části se zaměřuji na původ misionářů – tedy na rodinu, studium, zaměstnání, aktivity spojené s náboženstvím.

Ve druhé části se věnuji samotným misijním výjezdům, zkušenostem, způsobu, jak se k misii jednotlivci dostali a přípravám, kterými prošly před odjezdem.

Ve třetí části rozebírám podrobněji práci zde v Čechách, cíle, způsoby práce, spolupráci s lidmi a organizací.

Ve čtvrté poslední části se zabývám dopady misie na život misionářů, jaké vidí misionáři plusy a minusy ve své práci a jak se vyrovnávají s těžkostmi, které práce misionáře přináší.

11.1. Původ misionářů

Rodinné zázemí

Většina z misionářů, se kterými jsem prováděla rozhovor, pochází z křesťanských rodin. Pouze Sheri a Wes pochází z nevěřících rodin a dospěli ke konverzi až v dospělosti. Zároveň s nimi uvěřila část jejich primárních rodin. Oni sami už své děti vychovávali v křesťanském duchu.

Andrea a Rob pochází z rodin, kde jejich rodiče strávili nějaký čas na misii a oni měli příležitost být toho součástí. Robův otec jezdil do Čech a poprvé vzal svého syna, když mu bylo 12 let, poté ho s sebou vzal ještě několikrát na misijní výjezd do České republiky. Andrea zažila misijní aktivitu svých rodičů o něco intenzivněji, jelikož se nenarodila v Americe, ale právě během několikaletého misijního pobytu jejich rodičů v Anglii. Oba dva ale vypovídají, že zážitky z dětství v nich nevzbudily touhu se stát misionáři, jako jejich rodiče – ba naopak.

Andrea: „Když jsme opustili Anglii, bylo mi 12 let a neměla jsem sebemenší zájem o to se jednou stát misionářem. Byla jsem našťvaná na rodiče, že jsme museli žít dva životy – jeden v Anglii a druhý v Americe. Rozhodla jsem se, že v budoucnu nechci, aby moje rodina měla takto rozdvojené srdce mezi dvě místa.“

Jon pochází z poměrně neobvyklých podmínek, kdy jeho otec byl „hipster“ a většinu života prožil jako stopař. To neladilo s životním stylem Jonovy matky, tak se rozvedli, když Jonovi bylo 17 let. Je tak jediným misionářem mého vzorku, který musel čelit rozvodu rodičů.

Vzdělání a zaměstnání

Všichni misionáři dokončili studium na vysoké škole, před tím než se odstěhovali do Čech. Přesto ale pouze Leslie studovala s vizí dlouhodobé misie v Čechách. Vybrala si i dle toho svoje předměty, kde se zaměřovala na komunikační styly a přímo na to, jak ze studia může vytěžit co nejvíce pro svoji budoucí činnost v Čechách.

Andrea na vysokou školu šla s myšlenkou, že by se zřejmě mohla jednou ocitnout v jiném státě jako misionář, ale nebylo to její prioritou. To se projevilo i ve výběru

studia a pracovních zkušeností, kdy si vyzkoušela mnohé práce od servírky přes asistenta ve škole po práci v domově pro seniory.

Jon, Josh a Mark studovali s představou práce s mladými lidmi v církvi v Americe, tedy bez primárního záměru věnovat se misijní práci v zahraničí. Až během studií se setkali s misíí a otevřeli se možnosti života v cizině jako misionáři. Jon a Josh studovali i na stejné škole – Moody Bible Institute v Chicagu, kde studovali práci s mladými křesťany a připravovali na profesi pastora. Markova práce byla ve stavitelství, ale ve volném čase se právě už od vysoké školy věnoval práci s křesťanskou mládeží.

Shelby se k misii a možnosti vycestování také dostala až na vysoké škole, ale nestudovala na křesťanské univerzitě s cílem pracovat v církvi. Věnovala se hudbě a až postupem času a skrze misijní výjezd do Čech se začala snažit propojit misii a hudbu.

Sheri s Wesem, manželský pár, začal misii zvažovat až poté, co jejich děti dospěly. Do té doby se věnovali tradičním zaměstnáním, jako je práce na úřadě nebo učitelství.

11.2. Misijní výjezdy a přípravy

Motivy k misii

Šest z dotazovaných misionářů má zkušenosti jak s krátkým misijním výjezdem, tak i dlouhodobým misijním výjezdem. Krátké misijní výjezdy slouží k seznámení s ostatními misionáři, kulturou misionářů, s novou kulturou, s podmínkami výjezdu a podobně. Všem respondentům, kteří s nimi měli zkušenost, pomohly k plnému rozhodnutí pro misii jako své povolání. Všichni se shodují, že to věděli, že je to Boží vůle pro jejich život vycestovat jako misionáři.

Sheri zmínila také vliv ostatních misionářů a knih o misii, které se jí dostaly do ruky a které ovlivnily její smýšlení o misii.

Sheri: *„Každý, kdo vstoupil do mého života v tu dobu, byl určitým způsobem spojen s misíí nebo sám misionář v Africe, v Číně. Každý film, který jsem si půjčila, všechny informace, co jsem četla, byly o misionářích. Pokaždé když jsem*

se otočila, něco se dělo ohledně misie. Musela jsem se zastavit a modlit se: „Co to znamená?“

Rob přišel s názorem, že ve chvíli, kdy začal být misionářem, najednou mu všechny jeho vlastnosti, o nichž do té doby nevěděl, jak je uplatnit, přišly vhod a začaly dávat smysl.

Rob: *„Mám spoustu schopností a talentů, ale nebyl jsem narozen pro něco specificky. Pak, když jsem se dostal sem (do Čech), jsem zjistil, že spousta z těchto dovedností je užitečná pro misi – práce s mladými lidmi, organizování, kreativita, povzbuzování, setkávání se s lidmi. To byl ten moment, kdy jsem dělal něco, co jsem cítil, že dělat mám. Sedělo mi to. Dávalo to mnohem víc smysl, než dělání čehokoli jiného.“*

Misijní výjezdy

Pouze Shelby a Rob nikdy nevycestovali na krátkodobý misijní výjezd. Všichni ostatní se aspoň jednoho minimálně týden trvajících výjezdu zúčastnili. Často bylo zmíněno Mexiko či různé státy v USA. Jon a Mark mají největší zkušenosti, co se týče krátkodobých misijních výjezdů po Evropě. Pracovali na Ukrajině, Srbsku, Rumunsku a Čechách.

Andrea a Sheri s Wesem zažili i dlouhodobý misijní výjezd v jiné zemi než Čechy. Andrea strávila dětství v Anglii, kde její rodiče pracovali jako misionáři. Má tedy vzpomínky a zážitky na toto období spíše pasivní – nikdy sama na vlastní kůži nebyla misionářkou v Anglii. Zároveň ale vidět své rodiče pracovat s lidmi a šířit křesťanství. To lze považovat za určitou misijní zkušenost, která mohla Andreu v budoucnu ovlivnit právě pro rozhodnutí být sama misionářkou a vycestovat. Sheri s Wesem, jako manželský pár, pobýli téměř rok v Dubaji. Dalo by se říci, že je tato zkušenost připraví na zkušenost v Čechách. Ale Wes to vnímal jinak.

Wes: *„V Dubaji to bylo velmi snadné. Je tam hodně Američanů a lidí ze Středního Východu. Většina populace jsou cizinci... Potkáváš je v jejich muslimských úborech, slyšíš všechny možné cizí jazyky, ale ze všeho nejvíce angličtinu. Většina lidí je cizinců jako ty. Zapadli jsme, bylo to snadné. Pak jsme přišli sem. Vypadali jsme vzhledem a oblečením stejně, ale kultura byla vaše česká – není zde příliš*

mnoho jiné další kultury. Vyčnívali jsme... Vzhledem jsme zapadli, ale vše ostatní bylo jiné.“

Volba České republiky

Co se týče volby země ke konání misie, u nikoho z dotazovaných respondentů se nejednalo o nějakou předem promyšlenou volbu. Všichni se shodují na tom, že se do Čech dostali vcelku náhodně.

Andrea, Jon, Josh, Rob, Leslie a Shelby se pro dlouhodobou misi v Čechách rozhodli na základě předchozích výjezdů a již vybudovaných vztahů zde. V jejich výpovědích je zřejmé, že právě existující přátelství hrála zásadní roli v rozhodování.

Markova zkušenost je odlišná: *„Navštívil jsem přes 40 zemí. Česká republika byla duchovně nejvyprahlejší a nejopuštěnější.“*

Sheri s Wesem, kteří vnímali Čechy jako velmi depresivní místo. Sheri to popsala slovy jejího přítele pocházejícího z Čech, ale dlouhodobě bydlícího v USA.

Sheri: *„Vystoupil jsem z letadla a jen co jsem se dotkl země, cítil jsem, jak na mě padla depresivní nálada. Něco tmavého negativního – přesně to něco, co jsem si pamatoval z dětství.“*

Andrea dodává, že v Čechách pociťuje „ducha strachu a obav“.

Pro Shelby a Roba to byla jediná zkušenost s misijním výjezdem. Nezažili nic jiného než českou kulturu jako misionáři, takže pro ně bylo rozhodování snadné. Pro Jona to byla zejména volba mezi Ukrajinou a Čechami. Zásadním v jeho rozhodování se staly vztahy. Díky tomu, že se mu podařilo v Čechách navázat kontakty jak s ostatními misionáři, tak i s místními, volil tuto variantu.

Jon: *„Nikdy to nebylo tak, že musím jít do Čech. Spíš se jednalo o to, kde jsem si vytvořil nejrychleji přátele.“*

Jediní Wes s Sheri patří do skupiny misionářů, kteří slyšeli a cítili jasné Boží povolání k práci v Čechách. Sheri popsala momenty, kdy slyšela, jak jí Bůh říká, že bude jednou bydlet v Čechách a to ve městě začínajícím písmenem „P“.

Duchovní příprava před odjezdem

Jak jsem již zmiňovala dříve, pět z dotazovaných misionářů je součástí téže organizace – Josiah Venture. Ta má svá pravidla a strukturu, jak pečuje o své pracovníky. Stará se o ně i v době před cestou a do toho patří povinnost účastnit se měsíc trvajícího tréninku v Coloradu. Byla to jak příprava duchovní, tak i kulturní. Stejným tréninkem prošla i Andrea, přestože pracuje s jinou organizací.

Na čem se ale všichni shodují, je fakt, že nejdůležitější pro ně po spirituální stránce bylo nejzásadnější trávit osobně čas s Bohem. Do toho respondenti zařazují každodenní čtení Bible, modlitba, stýkání se s ostatními křesťany. O tom mluví například Rob, kdy popisuje svou práci v nové církvi.

Rob: „Ale opravdu, když se nad tím zamyslím, naše největší duchovní příprava bylo to, že jsem byl součástí sboru na Floridě po ony 4 roky – být nohama pevně na zemi zapojen do dění. Naučil jsem se víc v těchto čtyřech letech víc, než co jsem se naučil na vysoké, nebo kdekoli jinde. Práce s lidmi, jen práce s lidmi, takový typ přípravy – radosti a těžkosti služby. Řekl bych, že moje největší duchovní příprava byl právě tento čas v církvi na Floridě.“

Pro každého jedince příprava probíhala jinak. Někdo četl knihy, někdo se pravidelně setkával s mentorem a probíral otázky misie a komunikace. Leslie si zapsala předmět na toto téma na vysoké škole.

Jon během let v České republice přišel na seznam věcí, které by doporučil někomu, kde se plánuje přestěhovat do Česka, a co by pro takového člověka bylo užitečné si nastudovat. Velký důraz klade na literaturu a knížky, které mu až později přišly do rukou a uvědomuje si, jakou pomocí by mu byly, kdyby si je přečetl před stěhováním.

Všichni se shodují na tom, že velmi velkou roli hrály modlitby ostatních křesťanů v průběhu jejich příprav na cestu do Čech. Pro někoho to byly modlitby rodiny, pro někoho modlitby mentorů a blízkých přátel, pro někoho modlitby organizace, se kterou vycestovali, pro někoho modlitby domácího sboru a „spolumisionářů“.

Kulturní příprava před odjezdem

Někteří misionáři spolupracující s organizací Josiah Venture prošli tříměsíční stáží v České republice a tak poznávali českou kulturu, jazyk, lidi. Tato stáž zahrnovala pomoc s tzv. English campy. Zkušenost, kterou si odnesli, pro ně byla velmi zásadní při příjezdu do Česka a prvních měsících zde. Pomohlo jim to v procesu akulturace. Jednak si dokázali představit, co to znamená žít v Čechách a dále již měli budované vztahy s lidmi, kteří jim v budoucnu mohli pomoci lépe zapadnout. Tuto zkušenost má Andrea, Jon a Josh.

Dalším bodem zásadním v celé přípravě byl trénink v Coloradu, o kterém jsem se již zmiňovala v předchozím odstavci. Byla probírána jak náboženská témata, tak i otázky kultury a života v neznámém prostředí. Pracovníci Josiah Venture prošli i kulturním tréninkem v Čechách, který proběhl po té, co se nastěhovali.

Jon: „Mám za to, že kulturní příprava probíhala skrze stáž, skrze rozhovory s jinými misionáři a jakási práce s Čechy... Mým kulturním vzděláváním je snaha se ptát a ptát se správně. Tak jako já se snažím nemít předsudky a pamatovat na to, že je mnoho, co ještě nevím. Myslím, že studium české kultury mi také hodně pomohlo. Něco jsem četl, ještě jsem je teda nedočel, ale mám rozečtené tři knihy o české historii. Procházel jsem si věci na internetu. Naslouchal lidem, co studují historii a to bylo také obohacující. Řekl bych, že skrz osobnost jednotlivců a podobných věcí.“

Pro Jona byly (a stále jsou) zásadní rozhovory s domácími lidmi a literatura. Studium historie dané kultury mu pomohlo se naučit vžít do lidí, lépe jim porozumět, naučit se orientovat v nových a kulturně neznámých situacích. Podobně to vidí i Leslie, která vidí odlesky české historie i v povaze Čechů nyní.

Leslie: „Popravdě, z části to proběhlo díky kurzu, který jsem si zapsala na vysoké. Zabývali jsme se ostatními kulturami. Celé to bylo součástí lingvistického programu, jehož jsem se účastnila. Jako svou závěrečnou práci jsem dělala prezentaci na Českou republiku a její kulturu. Byl to takový můj vlastní soukromí výzkum. Hodně jsem zkoumala různé aspekty české kultury a historie a jejich dopad na momentální stav a kulturu v Čechách.“

Adaptace na nové prostředí

Do této podkapitoly bych zařadila i zkušenosti s kulturním šokem, který v menší či větší míře prožil každý dotazovaný misionář. Původně otázka na kulturní šok nebyla součástí mého souboru otázek. Ale hned u prvního rozhovoru jsem si uvědomila důležitost této zkušenosti na vnímání života v Čechách. Proto jsem se poté pravidelně doptávala u každého dalšího rozhovoru na tuto otázku.

Nejvýrazněji popisuje kulturní šok Mark, který se do Čech přestěhoval jako první, již v roce 2000.

Mark: *„První čtyři měsíce jsem cestoval po English campech a následujících 10 měsících jsem žil v novém městě jako jediný Američan a to nebylo malé město, naopak mělo kolem 100 tisíců obyvatel. Byl jsem jediný Američan a kultura byla velmi odlišná – řekl bych až děsivě odlišná. Někdo zastává názor: ‚Česká a americká kultura si jsou podobné v porovnání s čínskou a českou, nebo čínskou a americkou.‘ Nevím, když se dostaneš opravdu do hloubky, česká kultura je velmi jiná. Nerozuměl jsem jí, nelíbila se mi. Jazyk jsem se učil 3 roky. Byl to pomalý proces, ale velmi podstatný. Poněvadž jsem z celé této zkušenosti vyšel jako člověk velmi milující vaši kulturu, Čechy, češtinu, českou krajinu, české způsoby, jídlo, všechno.“*

Oproti tomu Sheri má opačný pohled na střet dvou kultur.

Sheri: *„Moje dětství bylo o tom, že jsme se stěhovali z kultury do kultury a já si neustále musela zvykat. Takže přestěhování se do nové země pro mě není zas až tak velký problém. Je to o tom, že si uvědomím: ‚Dobrá, teď nerozumím jazyku, neumím toto přečíst, ale to vše možná přijde.‘ Ale vždy vidíš řeč těla – lidé jsou stále lidmi, jsme všichni stejní. Je jedno, kde žiješ. Všichni máme rádi svoje děti, milujeme naše partnery, naše přátele, rádi trávíme spolu čas – to je naprosto stejné na všech místech, kde jsem kdy byla.“*

Sheri a Markův pohled je značně odlišný. Pro Sheri se zdá, že kulturní šok nebyl nic těžkého, naopak Mark si tuto část svého života výrazně pamatuje. Sheri víceméně toto období popisuje jako zvykání si na nové detaily v podobném prostředí. Zatímco Mark viděl ony všechny malé rozdíly, jako velké překážky a věci nutné k překonání.

Rob kulturní šok prožil hlavně z pohledu hledání sebe a své identity, zatímco bude bydlet mimo domov. Andrea se naučila si vytvořit svou vlastní každodenní rutinu, která jí sloužila jako zdroj určité jistoty. Byla to jedna z mála věcí, nad kterou měla sama Andrea moc a rozuměla jí. Oba dva hledali místo, kde by se cítili jistě. Místo, kde by nebyla zkoušena jejich odolnost vůči těžkým okolnostem.

Leslie i Andrea popsaly svůj proces adaptace a vyrovnávání se s kulturním šokem typickým stylem rozděleným na fázi zamilovanosti, poté úplného opaku a nakonec vyrovnání se.

Leslie: *„Potom [po fázi zamilovanosti] se vše překlopí do druhého extrému, což je hrozné. Nesnášíš tu danou kulturu, jsi otrávená kvůli jazyku, jídlo ti přijde nechutné. Prostě si do toho negativního ukládáš všechno. Je to způsob, kterým ti tvé tělo říká: ‚Ne, tohle nepoznává, tohle neznám.‘ To bylo něco, čím jsem opravdu procházela právě po těch 6 měsících. Měla jsem problémy s depresemi, s osaměním. Opravdu hluboce jsem prožívala, že jsem mimo. Vědomí toho, že je jedno, jak dlouho tu budu, ale prostě vždy budu outsider. Nezávisle na tom, jak dobře budu umět jazyk, jak dobře porozumím kultuře, vždy budu pocházet z jiného prostředí.“* Podobným způsobem působily první měsíce i na Shelby a Andreu.

Kulturní šok tak těžce nepopisují jedině Sheri s Wesem. Dalo by se to přisoudit faktu, že se jako manželský pár v celé situaci a těžkostech navzájem podporovali a docházelo zde ke sdílení náročných situací. Tuto teorii ale nepodporuje fakt, že se Rob do Čech také přestěhoval s manželkou a bylo to pro něj velice náročné navyknout si nové kultuře, vyrovnat se se všemi změnami a nalézt své místo v novém prostředí a nové situaci.

Shelby: *„Myslím, že v naší organizaci Josiah Venture máme opravdu dobré zázemí, jsme si navzájem takovou rodinou. Ale přesto je to těžké. Když jsi single – nemám zde rodinu. Prostě to tu nemám, i když mi jsou velmi blízcí. Je to výzva si najít blízké přátele a vybudovat pevné vztahy, o které bych se opravdu mohla opřít. Zabere to totiž čas, aby takový vztah vznikl. Mám tedy pocit, že mi tu něco chybí: ‚Ke komu půjdu? Za kým bych šla ve chvílích, kdy si přeju, aby zde byla moje rodina?‘“*

V rámci procesu adaptace byla pro mnohé zásadní podpora okolí, hlavně ostatních misionářů. Pro Jona bylo velkou pomocí, že se přistěhoval k misionáři, který již nějakou dobu bydlel v Čechách v daném městě, takže pro něj bylo snazší se usadit. Měl po boku člověka, který ho provedl, ukázal mu, jak co funguje. Nemusel na vše přijít sám. Zároveň měl člověka, který mu jasně rozuměl ve většině těžkých momentů, kterými procházel v době adaptace.

11.3. Práce v České republice

Spolupráce s organizací

Leslie jako jediná z mého vzorku je v Čechách „na vlastní pěst“ pouze podporovaná domovským sborem v Americe. Sbor v Čechách má uzavřené partnerství s jejím americkým společenstvím. To jí dává pocit svobody, že není svázána žádnými pravidly a příkazy od nadřízených. Na druhou stranu přichází o možnost lidské podpory ze strany misijní organizace, kterou zdůrazňují ostatní misionáři jako velmi zásadní v jejich činnosti.

Sheri s Wesem se do Čech vypravili podobně jako Leslie. Pouze s tím rozdílem, že neexistuje žádný partnerský vztah mezi jejich domovským americkým sborem a nějakým zde v Čechách. Byli vysláni americkým sborem pracovat v České republice. Jejich jediná spolupráce s nějakou misijní organizací se pohybuje v mezích administrativy. Organizace Global Outreach International se stará o administrativní stránku jejich výjezdu a pobytu v cizině (např. víza). Sheri s Wesem zdůrazňují, že pro ně byl zlomový bod, když zjistili, že nebudou ovlivněni žádnými pravidly určité organizace přímo během práce.

Andrea nějaký čas strávila v Čechách také sama bez organizace. Poté co strávila přibližně rok v Americe, rozhodla se, že svůj další výjezd podnikne pod nějakou misijní organizací. Důvody měla podobné jako Sheri s Wesem – stála o pomoc s pojištěním, vízy, péče dané organizace o ně jako jejich misionáře. Andrea zvolila organizaci Youth For Christ, která jí dává volnost v rozhodování o stylu její práce zde a funguje pouze jako podporující organizace.

Zbýlých pět misionářů – Jon, Josh, Mark, Rob a Shelby – pracují v Čechách pod organizací Josiah Venture. Shodují se na tom, že pro ně bylo zásadní těžit z toho, co taková organizace nabízí: strukturu, vizi, komunitu a lidi (rodinný styl

organizace). Josh velmi podtrhuje důležitost vztahů v jeho rozhodování ohledně organizace.

Josh: *„Mám za to, že nyní po třech a půl letech bych byl schopný být zde s jinou organizací. Miluju moji práci a misi zde. Ale na začátku to bylo buď Josiah Venture, nebo nic právě proto, jak jsem byl nadšený ze vztahů s jejich lidmi.“*

Většina z misionářů má zkušenost práce s nějakou organizací zde v Čechách. V případě Leslie to bylo v případě organizace týdenního letního English campu, kdy přišla do kontaktu s Josiah Venture. Stejnou zkušenost má i Andrea. Přesto ani jedna z nich se pro tuto organizaci nerozhodla. Obě dvě ve své výpovědi zmiňují, že pro ně v rozhodování hrála velkou roli volnost a nesvázanost pravidly a příkazy nějaké organizace. Naopak lidé, co s Josiah Venture zde pracují, zdůrazňují vztahy a komunitu a pocit bezpečí, který jim to přináší. Leslie a Andrea nekladly takový důraz na pevné vztahy s organizací, jelikož v jejich případě již vztahy s Čechy vybudované byly a obě měly zázemí v nějakém českém městě a církvi.

Podpora ze strany rodiny a přátel

Rodina poskytuje všem respondentům menší či větší podporu. Rob vyzdvihuje podporu, která přichází ze strany jeho rodiny a rodiny jeho manželky. Považuje to za něco výjimečného. Nikdy necítil zášť nebo naštvání z jejich strany na fakt, že on a jeho žena žijí tak daleko od „domova“.

Rob: *„Moje žena a já jsem ve významně jiné pozici, než ostatní misionáři, které známe. Oboje naši rodiče – moji a její rodiče – stojí plně za námi a podporují naši práci. Nikdy nám nevyčítali: ‚Tak kdy se vrátíte domů? Kdy přivezete naše vnoučata zpět? Proč tam vůbec jste? Je to opravdu něco, co chcete dělat?‘ V uplynulých pěti letech jsem zjistil, že je to velmi ojedinělý přístup.“*

Jedná se jak o podporu emocionální, ale i modlitební a v některých případech i finanční. Někteří přátelé a členové rodiny přijíždí na dovolenou za jednotlivými misionáři, aby poznali, čemu se zde věnují. V tom většina dotazovaných vidí velkou hodnotu – zájem o jejich práci. Je těžké udržet živé vztahy na dálku s rodinou a přáteli. Mark to viděl jako podstatné hlavně v začátcích.

Mark: *„Moji kamarádi jezdili na návštěvy. To bylo velmi povzbuzující hlavně v začátcích. Jedna z věcí, abys porozuměl misionářům, je si uvědomit fakt, že jim*

nikdy opravdu nemůžeš porozumět, pokud jsi nikdy nebyl v jejich pozici. Nejde je plně pochopit, ale můžeš je přijímat s trpělivostí a laskavostí. Potřebují trávit čas s dalšími Američany hlavně na začátku – udržuje je to ve zdravých kolejích, udržují si tak i finanční zvyky, jí pravidelně, zvládnou si lépe organizovat čas a mají pocit spokojenosti.“

Jedinou negativní zkušenost nastiňuje Sheri, která pochází z nekřesťanského prostředí. Její rodiče tomu z jejího pohledu nerozumí. Nejsou tolik podporující k celé cestě do Čech a životu zde. Domnívám se, že je to dáno jinak postaveným žebříčkem hodnot mezi Sheri a jejími rodiči.

Veškerá pozitivní podpora, která přichází z domovského prostředí, pramení z toho, že jsou mezi misionáři a jejich rodinami a přáteli sdíleny stejné hodnoty a životní nastavení. Jen těžko někdo může pochopit důvod odcestování do ciziny, která je na nižší úrovni vyspělosti, než někdo se stejným světonázorem nebo s vysokou hodnotou empatie a altruismu.

Shelby: „Mám nějaké přátele z univerzity, kteří nejsou křesťané a i pár profesorů, kteří to celé vidí jako dvouletý závazek ve Fusionu. Pro tuto dobu mě podporují, ale mají za to, že bych se pak měla vrátit a dělat něco jiného. Nerozumí plně mé vizi, nechápou to, protože nejsou křesťané – jak by pak také mohli chápat?“

Jak je zjevné, pro lidi z nekřesťanského prostředí (nebo z prostředí humanitárních pracovníků), je nepřírozené vycestovat a dobrovolně žít na „horším“ místě. Pokud nemají uspokojivou odpověď na tuto jednoduchou otázku, s největší pravděpodobností nemůžeme očekávat, že budou takové počínání s radostí podporovat.

Podpora ze strany organizace

Největší přínos pro svou práci misionáři vidí jak ve svobodě a volnosti, kterou jim daná organizace dopřává, tak i ve vzdělávání a osobním zájmu. Pro pracovníky Josiah Venture jsou obohacující konference, které jsou speciálně směřované na misionáře, poté na jejich děti a také na domácí pracovníky a spolupracovníky. Pro Roba je důležité vědomí, že i prezident organizace má zájem o něj a o jeho práci a když přijde krize, udělá si na něj čas. Pro Andreu je zase zásadní vědomí toho, že její organizace je vedena lidmi, kteří také byli na misii a tím pádem rozumí jejím

problémům a stavům, kterými prochází a mohou jí efektivně pomoci a sdílet s ní jejich zkušenosti a metody copingu.

Wes tolik neklade takový důraz na samotnou organizaci, ale na jeho domovský sbor a vidí podporu z jejich strany v tom, že posílají lidi, na podporu jeho práce v Čechách, např. týmy Američanů na pomoc organizace táborů nebo týmy připravující konference pro české pracovníky v církvích.

Misijní spolupracovníci a jejich vliv

Pro respondenty ostatní anglicky mluvící misionáři zastávají roli spojení s rodnou zemí. Dotazovaní misionáři vidí obohacení a určité zdroj klidu v tom, že si navzájem rozumí, sdílí těžkosti, společně se snaží pochopit kulturu, naučit jazyk, porozumět zvykům.

Andrea, Jon a Josh mají spolubydlící, kteří pracují také jako američtí misionáři. Je to pro ně velmi zásadní jednak v možnosti společných modliteb, ale i pro motivaci v práci a kvůli možnosti doma komunikovat svým rodným jazykem.

Andrea: „Jenny, moje spolubydlící, byla někým, ke komu bylo příjemné se večer vracet domů. Bylo pro mě dobré s ní bydlet. Myslím, že měla porozumění pro to, jak se mi daří i z kulturního hlediska a rozuměla všem mým problémům.“

Pro Wese mají ostatní misionáři podobný význam – tvoří skupinu mužů, se kterou může číst Bibli, rozumějí si duchovně, kulturně, jazykově. To ho nejvíce podporuje a motivuje dál do práce. Pro Sheri jako matku od již dospělých dětí je podstatné, že v Čechách má Andreu, o kterou může pečovat a mít ji jako dceru. Může si tak naplnit potřebu o někoho pečovat a zároveň tím získala i prvek „americké kultury“ v životě. Andrea to vidí podobně, ale z druhé strany – tento vztah ji dodává pocit jistoty, bezpečí, pocit, že je tu někdo, za kým může jít, když se věci pokazí.

Jonovi ostatní misionáři na druhou stranu ukazují, kam až se dá práce misionáře dotáhnout. Jejich skutky ho motivují přicházet s novými aktivitami a způsoby, jak neefektivněji oslovit okolí.

Rob oproti Jonovi pracuje ve městě, kde je naprosté minimum misionářů, takže ho ostatní tolik nemotivují. Existuje pro něj ale pouto mezi ním a jeho „spolumisionáři“ z organizace, kteří žijí v jiných státech Evropy. Skrze Skype se

mohou podpořit, sdílet nápady a provádět životem. Ukazuje se tedy, že podpora mezi misionáři nemusí existovat pouze jako úzký pracovní vztah, ale i jako vztah na dálku fungující více jako psychická a duchovní opora.

Spolupráce s církví v Čechách

Na toto téma se vyjádřilo jen malé množství dotazovaných. Jedním z důvodů může být fakt, že jen polovina z nich pracuje v organizaci, která klade důraz na navázání pevnějšího kontaktu s místní církví. Misionáři nemají v „popisu práce“ zajistit vybudování vztahu mezi konvertity a nějakou církevní organizací.

Pokud už se někdo z misionářů zmiňoval o církvi, bylo to spíše v negativním smyslu – je těžké stát se součástí nějakého společenství z různých důvodů. Vidím velký vliv kultury v této otázce. Češi těžko mezi sebe přijímají nové lidi a české církve mají tendenci být uzavřené čemukoli novému. V Shelby případě se jednalo o nejednotu ve vizi, kterou měla ona a kterou měli vedoucí církve. Josh naopak zmínil typickou českou uzavřenost a nedůvěřivost jako problém v počátcích. Pro Wese s Sheri problém hledání společenství přetrvává po celou dobu jejich práce. Oba dva se shodují na tom, že to vidí jako velký mínus jejich pobytu zde, že ještě nenašli skupinu, do které by mohli plně patřit a kde by se cítili „jako doma“.

Wes: „Navštívili jsme pár sborů v České republice, dokonce i s anglickým překladem. Ale není to to samé jako doma, že? Takže i když slyším kázání, i když je kázání v mém jazyce, poté co je po bohoslužbě, je opět těžké navázat vztah s lidmi. I když umí dobře anglicky, kultura je jiná. Nemůžeš naplno zapadnout a zapojit se do společenství, jako je o tom v Bibli. S tím máme potíže, zatímco žijeme zde. Učíme se důležitosti společenství a přítomnosti ostatních křesťanů v životě. Modlíme se za to a za cestu do českých církví. Myslím, že musíme konečně začít něco dělat, musíme se vrátit. Musíme se vrátit do Archy nebo Mozaiky nebo Elementu nebo jiného místa, které jsme navštívili.“

Reakce nevěřících lidí

Původně jsem měla v plánu porovnávat reakce na misionáře amerických a českých nevěřících, ale po pozdějším prozkoumání jsem zjistila, že nezáleží na národnosti a reakce jsou stejné. Jediné, v čem vidím rozdíl, je, že v Americe slovo „misionář“ je obecně jasné a není potřeba bližšího vysvětlení. Naopak v Čechách se většinou

misionáři snaží vyhnout tomuto slovu a svou práci obepisují víceslovně. Panuje zde silná asociace mezi slovem „misionář“ a sektou Svědků Jehovových a mormony. Většinou k popisu používají: dobrovolník pracující pro církev, učitel angličtiny, organizátor English campů, English cluby a jiné aktivity pro mládež, učitel základů Bible. Výhodou takového popisu je, že druhá strana dostane větší obrázek o náplni práce a rozhovor se pak má od čeho odvíjet. Jon má strategii, kdy popisuje tři stránky jeho práce.

Jon: „Řeknu jim, že pomáhám církvím s organizací English campů pro mladé po celé republice a že jsem campový koordinátor na Moravě. Zároveň pracuji s mládeží a vyučuji Bibli a tím se snažím pomáhat mladým lidem růst ve víře. Skrze každodenní život jim dát poznat Ježíše víc a pomoci jim ho následovat a umět o něm mluvit s kamarády.“

Reakce lidí je v celém spektru – od odporu a nezájmu až k velkému zaujetí a mnoha otázkám. Některým připadá, že život misionáře přináší sebou i větší a hlubší smysl do života. S naprosto opačnou reakcí se setkává Josh, a to nezávisle na tom, zda se baví s Čechem nebo Američanem.

Josh: „Obecně bych řekl, že to lidé moc nechápou, jen pár z nich. Někteří lidé se ptají: ‚Proč prostě jen nezůstaneš na Havaji a neděláš službu v církvi tam?‘ Jiní zase říkají: ‚To je super, co tam děláš pro tamty lidi.‘ Je to velmi nepřirozené. Mají za to, že má práce je super, ale pokládají ji pouze za jakýsi projekt.“

Reakce věřících lidí

Stejně jako v předchozí podkapitole, i zde jsem se rozhodla, že nebudu dělit do dvou skupin Čechy a Američany, jelikož se jedná o velmi podobné reakce. V obou národnostních skupinách se totiž vyskytují jak negativní, tak pozitivní odezvy. Převládají ale pozitivní a zejména v Čechách jsou křesťané vděční za práci misionářů.

Se zajímavou reakcí se setkala Andrea, kdy ji její američtí přátelé začali představovat jako „ta kamarádka misionářka“.

Andrea: „To je zajímavá věc. Nedávno moji přátelé ve Státech, kteří mě i v mé práci podporují a které znám osobně už dlouho, začali představovat jako jejich kamarádku misionářku‘... Mám pocit, že si myslí, že jsem lepší než oni, jako bych

stála na nějakém vyvýšeném místě. To není jen můj osobní pocit. Takto je na misionáře obecně pohlíženo jako na svaté, protože musíme hodně obětovat. “

Na Andrey zkušenost navazuje i předsudek převládající v křesťanské společnosti, že misionář je svatý člověk bez chyby. Křesťané mají tendenci vidět misionáře jako někoho svatého s vyřešeným blízkým a neotřesitelným vztahem s Bohem. Jak k tomu ale dotazovaní dokládají, tak tomu vždy není.

Rob: *„Nejsme nic speciálního jako misionáři. Jsme slabí, kazíme věci, občas se nám něco nepovede jako každému jinému. Někdy více, někdy méně. Ale stále je tu ta atmosféra: ‚Och, jsi misionář, chodil jsi na biblickou školu a máš odtamtud i titul, ty tohle všechno znáš. Měl by ses chovat tak a tak.‘ “*

Vize

Vizi rozumím cíl činnosti jednotlivých misionářů. Jde o jakýsi vnitřní motivátor a základní kámen pro jejich práci. Je to bod, od kterého se na začátku odpíchli a ke kterému se mohou vrátit v náročných momentech, kdy těžko hledají smysl práce.

Lidé pracující s Josiah Venture mají povětšinou stejnou či podobnou vizi vycházející právě z obecné vize organizace, kterou je Bohem způsobené hnutí mezi mladými lidmi, kteří najdou svůj domov v církvi a proměňují společnost. Přesně tak zní i vize Jona a Marka. Mark ještě dodává, že klade velký důraz na povzbuzení a budování ostatních. Jon to na druhou stranu zužuje geograficky zejména na oblast, ve které se v Čechách nachází a to na Ostravu a mladé lidi v okolí. Stejně to vidí i jeho spolubydlící Josh. Je zřejmé, že se právě v této oblasti velmi ovlivňují a podporují právě díky tomu, že pracují se stejnou organizací, setkávají se s podobnou skupinou lidí a mají podobné hodnoty a cíle.

Sheri a Wes nemají specificky řečeno, co přesně je jejich vizi. Jejich cílem je budování vztahů s lidmi, sdílení života s nimi a rozebírání životní problémů a hlubších otázek, tzv. učednictví.

Andrea inspiraci pro svou vizi našla v Bibli, kde Ježíš Kristus vysílá své učedníky do světa pomocí tzv. velkého vyslání (Marek 16, 15-18). Jejím cílem je tedy dělat učedníky (probírat Bibli s konvertity a pomáhat jim žít podle křesťanským hodnot), křtít (doprovázet lidi ke křtu) a vyučovat. Podobně popisuje svoje cíle i Leslie, která vidí za důležité mít vliv na ostatní, šířit evangelium a pomáhat ostatním ho šířit.

Rob a Shelby sdílí podobnou vizi. Jejich cílem je využít svých talentů či schopností k budování vztahů s lidmi v okolí a skrze tyto vztahy ukazovat na Boha a mluvit o něm. Rob vnímá velký potenciál v tom, že mluví anglicky. Skrze to, že lidi se s ním chtějí bavit, aby procvičili jazyk, můžou slyšet i o Bohu. Shelby na druhou stranu vidí svou přednost spíš v hudbě a svém nadání, než v angličtině.

Shelby: *„Moje osobní vize je využít hudbu, abych mohla s lidmi mluvit otevřeně o Bohu... Fusion není o hudbě, je to o využití mého talentu k navázání vztahů s lidmi.“*

Když to shrneme, je patrné, že se všechny vize více méně překrývají – jde v nich o budování vztahů, k čemuž se využívají různé způsoby. Společným cílem je, aby co nejvíce lidí slyšelo o Bohu a rostlo jejich spirituální „já“.

Způsoby naplňování vize

Jak jsem zmiňovala v předchozí podkapitole, misionáři přichází s nepřeborným množstvím způsobů, jak by mohli šířit evangelium. Jedním z často zmiňovaných způsobů jsou aktivity, v nichž se propojuje zájmová činnost s možností mluvit anglicky a evangelizací. Mezi takové by se dal zařadit hudební kroužek, tzv. Fusion, English camp a English club.

Josh: *„Je to vlastně práce zaměřená na vztahy, ale používá hudbu k tomu, aby zaujala a přitáhla lidi. To je ta důležitá část, že děláme věci společně. Máme zkoušky každý týden. Ale nejdůležitější jsou právě ony vztahy. Tak jsem každý týden se studenty, mluvíme o duchovních zamyšleních, něco málo křesťanského. Zároveň se snažím se setkávat se studenty mimo Fusion.“*

Podobný nástrojem jsou letní kempy, tzv. English campy, kde se vyučuje angličtina. Studenti mají možnost konverzovat s rodilými mluvčími, což v běžné výuce bývá zřídka. Na podobném principu fungují i anglické kluby (English clubs), které ale probíhají celoročně na rozdíl od English campů.

Dalším velmi často zmiňovaným bodem bylo osobní setkávání se s lidmi, rozmlouvání o životě, přemýšlení nad Biblií, budování vztahů a důvěry. Díky tomuto všemu jsou lidé konfrontováni s vírou a mají možno bavit se o církvi nebo dokonce navštívit kostel. Pro Sheri je tento působ evangelizace velmi blízký.

Popisuje setkávání se jak s dlouhodobými přáteli, tak i náhodná setkání s lidmi, ze kterých se stanou blízcí kamarádi, a je vytvořen prostor pro hlubší rozhovory.

Sheri: *„Mám za to, že je to jednodušší říct: ‚Toto jsme my. Toto je důvod, proč jsme tady. Co si o tom myslíš?‘ To ti dá příležitost se bavit, jelikož většina si chce protrénovat angličtinu. S tím nemám vůbec problém, protože se z toho může vyklubat vztah. Navštěvujeme se, jezdíme za nimi do Prahy. Začne to jednou cestou do Prahy a skončí to opravdovým přátelstvím. Tomu dávám přednost. Nechci se s někým jen tak bavit jen hodinu a pak si říct, že jsem něco dokázala. Věřím, že život je o vztazích, naprosto jen o vztazích. Je to hloupost si myslet, že někoho můžu ovlivnit za hodinu. Pro nás je to o tom být upřímný.“*

Cílová skupina

Zajímavým jevem je, že většina z dotazovaných se zaměřuje na práci s mladými lidmi ve věku 13 až 29 let. Jedná se tedy o věk puberty, adolescence a mladší dospělosti. V kapitole 4.4. (Náboženská konverze) se o tomto jevu také zmiňují, tedy o faktu, že v adolescenci mají lidé největší tendenci konvertovat.

Jon: *„Chceme být zaměřeni hlavně na mladé vedoucí – mladí křesťané, kteří jsou ve věku 13 až 29 let. Takže naše mise je, že chceme naplnit naši vizi ‚vyzbrojit mladé vedoucí, aby naplnili Kristovo poslání‘. Soustředíme se zvlášť na ty, kteří vedou nebo by mohli vést na svých místech ve službě, v církvi.“*

Leslie: *„Momentálně mé zaměření je na teenagery a mladé dospělé. Na ty se opravdu soustředím. Mou touhou je, abych mohla obsáhnout všechny lidi. Ale pro práci s těmito skupinami jsem obdarovaná a nadšená.“*

Mám za to, že věková skupina, které se daní misionáři věnují, se odvíjí i od věku misionářů. Souhlasí s tím fakt, že věk misionářů, kteří deklarovali, že mají nejbliže k vysokoškolským studentům, se pohybuje mezi 25 a 33 lety. Právě tak starší dotazování misionáři odpovídali na tuto otázku více ze široka.

11.4. Vliv misie na život

Obohacení

Jedná se o velmi obsáhlou kapitolu. Oblasti, které byly v odpovědích často zmiňované, jsou osobnostní růst, bližší vztah s Bohem, poznání nové kultury, jazyka a tradic.

Wes: *„Bůh nám dal duchovní dary. Mám za to, že je to příležitost k tomu si ony dary procvičit. Když se nacházíme v životě v momentě, kdy máme užít tyto dary, je to těžké. Je to zvláštní výsada, že můžu dělat něco, kde je můžu denně používat. To je skvělé. Dělán to, k čemu jsem byl vybaven dělat. Jsem povzbuzen a nadšen a mnohem víc, když můžu někoho vést životem nebo mám příležitost k diskuzím s lidmi. A přesně toto tu můžu dělat 24 hodin denně. Takže jsem obohacen tím, že hledám Boha každý den a tím, že se snažím si naplno uvědomovat každou příležitost, kterou dostávám.“*

Co se týká seznámení se s kulturou, nejenže si misionáři zvykli na novou kulturu, ale stala se i součástí jejich identity.

Shelby: *„Jsem absolutně jiný člověk, než když jsem se přistěhovala. Myslím si, že proběhla hlavně pozitivní změna... Stala jsem se o něco více Evropankou, než Američankou. Naučila jsem se žít v této kultuře... Spirituálně je to těžké, abych byla upřímná. Ráda bych řekla, že je to vždy skvělé, ale je to složité a plné výzev. Je to tu pěkně temné místo občas, ale i přesto jsem schopná vidět Boží věrnost i v těchto chvílích. Právě to, že v těžkých momentech jsem závislá jen na Bohu, je pro mě tak podstatné, že mi pobyt zde dává víc, než když bych byla v Americe.“*

Identita je jedna z věcí, o kterou musí nově přistěhovalí lidé bojovat. Jsou vytrhnuti ze známého prostředí, kam přirozené zapadají a kterému rozumí. Pro Roba bylo důležité naučit se pokoře, aby znovu objevil svou identitu.

Rob: *„Myslím, že jsem se naučil hodně o mně osobně, o Bohu. Naučil jsem se, co to znamená nebýt nejdůležitější – být až druhý. Naučil jsem se, co to znamená nebýt v obraze a tím pádem jsem se naučil i pokoře. Naučil jsem se spoléhat na Boha ve věcech, ve kterých jsem si nikdy ani nepomyslel, že by mohli fungovat. Ale viděl jsem, že si je Bůh opravdu používá. Vybudoval jsem vztahy a viděl jsem, jak se*

dějí změny v lidských životech, jak se studenti rozhodují pro Boha, jak se vydávají na cestu s ním a učí se mu věřit. Viděl jsem lidi odpadnout od víry. Je to neuvěřitelné... Vidím význam v dlouhodobém měřítku v tom, co dělám a proč to dělám. To mě motivuje jít dál.“

Výzvy

Mezi nejzmiňovanější témata patří samota, ztráta rodiny, přátel, komunity a náročnost vybudování nových vztahů v Čechách. Významné místo zaujímá také těžká adaptace na novou kulturu a učení se novému jazyku. Zároveň mnozí zde pocítují důsledky po éře komunismu – nedůvěra, uzavřenost. Pro mnohé je těžké úzce spolupracovat s Čechy kvůli rozdílnému způsobu komunikace, vedení týmu a řešení problémů.

Leslie: „Řekla bych, že nejtěžší je být daleko od rodiny. Nemyslím si, že se to kdy zlepší. Často to popisují jako hlubokou ránu, která nemá nikdy pořádně příležitost se zacelit. Pokaždé když jedu zpět domů nebo když volám domů, je to jako bych ji znovu a znovu otevírala a ona se musela začít hojit opět od začátku. Je to něco, o čem si myslí, že se s tím prostě musím naučit žít.“

Josh: „Celkem mi to zabralo 2 a půl let, abych opravdu zdomácněl. To bylo těžké, ten přechod. Bylo těžké nemoci komunikovat vše, co chci říct. Učení se česky obecně je náročné. Jsem lepší a lepší, ale stále se nedokážu plně vyjádřit. Je těžké vědomí toho, že jsem ztratil několik přátel v Americe kvůli tomu, že už se tolik nebavíme. Stále je tu možnost začít s nimi od začátku, ale je to složité. Zároveň najít své místo jako misionář nebylo snadné.“

Mezi nejnáročnější okamžiky patří i moment přistěhování se do Čech a snaha o zdomácnění. Tento proces byl jednodušší pro misionáře, kteří se přistěhovali do města, kde již někoho znali (např. lidé z církve, spolubydlící misionář, ...) nebo se stěhovali v páru.

Přestože Česká republika i USA sdílejí prostor euroamerické civilizace, vyskytují se určité kulturní rozdíly mezi námi. To vytváří další oblast, se kterou je třeba se naučit pracovat. Práce misionářů je i o spolupráci s domácími lidmi a církvemi, takže přichází do úzkého a pracovního kontaktu se zvyky nové kultury. To může vést k nedorozuměním a konfliktům. Vyžaduje to od misionářů otevřenost,

schopnost formulovat myšlenky jasně a jednoduše a ochotu přijímat jiné kulturní zvyky i v oblasti práce.

Jon: *„Něco, s čím jednou za čas pravidelně bojuju, je česká kultura. Co je pro mě obzvlášť těžké, je to, že je náročné se s Čechy skamarádit. Když přijedu do Ameriky, cítím přátelskost, která existuje proto, abychom se cítili dobře a byli k sobě milí. V Čechách jsi k někomu přátelský, protože se s ním opravdu chceš skamarádit. Proto to působí, že americká kamarádství jsou mělká a Češi jsou nedostupní... Další věcí je moje pýcha. Je pro mě těžké se vyrovnávat s tím, jak zde funguje církev – chvály, uctívání a vedení. Zabere to někdy hodně času... Jsem tak nucen se učit držet mých zásad a zároveň být pokorný a přistupovat k věcem s otevřenou myslí... Výzvou je se držet mých amerických hodnot, které jsou v souladu s Kristovými hodnotami a učit se opouštět ty hodnoty, které s ním v souladu nejsou. Být otevřený k českým zvykům, které jdou proti mým americkým způsobům, je těžké.“*

Osvědčený coping

Pokud misionáři čelí nesnadným výzvám, jak bylo představeno v předchozích odstavcích, je na místě zkoumat, co jim pomáhá v těchto výzvách obstát. Misionáři nejzmiňovanějším byl v této oblasti Bůh. Bůh jako bytost, která je nade vším a má vše pod svou kontrolou. Tento fakt misionářům pomáhá projít těžkými situacemi. Vědomí toho, že je někdo nade mnou, kdo ví všechno a kdo mě vede, jim dává jistotu v jejich práci.

Andrea: *„Je dobré mít kolem sebe lidi, co se za mě modlí, ale musím k nim být opravdu otevřená, i když je to těžké. Je to složité, zvlášť když si někteří myslí, že jsem ‚svatější‘ než oni. Neměla bych to takhle automaticky svalovat na všechny. Ale je pro mě snazší věřit, že lidé si myslí, že jsem tady spokojená, i když to ne vždy je pravda. Připadám si pak, že jsem je zklamala. Takže pomoc vidím skrz mou otevřenost a ochotu být zranitelná i za cenu toho, že se lidé za mě modlí. Zároveň mám oporu v Bohu a ostatní věřící mě díky tomu také podporují jak v Čechách, tak v Americe.“*

Dalším z opěrných bodů jsou lidé, blízké osoby. Jejich význam je nejen v přátelském vztahu, ale u věřících přátel se jedná ještě o to, že se mohou za misionáře modlit a ti jim tak mohou více předkládat své obavy. Díky víře mají

naději, že modlitba a Bůh způsobí změnu v těžké situaci. Velkou roli hrají skupiny ostatních misionářů, které se setkávají a kde jednotliví misionáři mohou sdílet své obavy, radosti i starosti. Působí to osvěžujícím způsobem jednak proto, že se zpět setkají se svou domácí kulturou, ale také proto, že jsou ve skupině lidí, kteří jim naplno rozumí ve věcech, kterými prochází. Někteří misionáři se setkávají i s tzv. mentorem, který má podobnou funkci jako misionářské skupiny. Tento mentor hraje roli průvodce životem v cizině a pomáhá se vyrovnávat s těžkostmi. V mnohých případech bychom mohli mluvit o křesťanském koučinku.

Věci, které byly zmíněny jen několikrát, jsou např. vytvoření si vlastní denní rutiny a tím získání určité kontroly nad situací nebo psaní si deníku či čtení knih a studování možností, jak se lépe vyrovnávat s těžkostmi nebo jak lépe dělat svou práci. Zmiňována byla i dovolená, nebo pauza od určitého úkolu a možnost poodstoupení a získání tak nadhledu.

Shelby: „Někdy si dát pauzu od toho co děláš, dát si den volna, je dobré. Přemýšlím teď nad praktickými věcmi, ale nakonec vždy dojdou k tomu, že jedině Bůh je ta pomoc a ten, kdo tu je vždy... Jednou jsem byla hodně rozladěná a tak jsem se pokoušela volat kamarádce, ale nezvedala mi telefon. Bylo to neuvěřitelně těžké, frustrující. Připadala jsem si, jakoby tu nikdo nebyl pro mě. Zkusila jsem volat kamarádům, ale nebrali to. Byla to těžká zkušenost, byla jsem hrozně naštvaná, neměla jsem tu nikoho. Všechno na mě začalo padat kvůli tomu. V ten moment jsem si uvědomila: ‚Bůh tu vlastně je.‘ a to mi otevřelo oči. Nejsem schopná tu neustále být pro své kamarády, a stejně oni tu nemůžou být pro mě neustále. Ale Bůh je ten, kdo tu se mnou je pořád.“

Sheri: „Ventiluju svoje pocity a myšlenky. Jdu ven, chodím po zahradě a nadávám. Potřebuju ventilovat. Poté se uklidním a řeknu si: ‚Dobrá, to ničemu nepomáhá, skonči a pohni se kupředu.‘ To zabírá. Je to můj určitý proces: ventiluju, jdu ven nadávat, jsem na čerstvém vzduchu a zhluboka dýchám a pak si uvědomím, že potřebuji najít něco, co skutečně pomůže situaci a tak jdu a hledám to.“

12. Odpovědi na výzkumné otázky

V této kapitole se pokusím shrnout výsledky mého výzkumu a zodpovědět výzkumné otázky, které jsem si položila na začátku výzkumu. Oblastí zájmu mé práce jsou misionáři v České republice a jejich vnitřní spokojenost a porozumění důvodům, proč si zvolili tuto životní cestu, která může být považována za extrémní a jistě neobvyklou.

1. výzkumná otázka: Co vás přivedlo k misijní činnosti?

Zajímavé je, že většina z dotazovaných nebyla schopna na tuto otázku jasně odpovědět. V rozhovorech jsme se točili neustále kolem podobných témat. Docházím k závěru, že zásadní roli v rozhodnutí pro povolání misionáře hraje rodina a prostředí, ze kterého pochází. Další velkou roli zastává vztah s Bohem a načasování. V mnoha misionářích nejprve vyrostla touha pracovat s mladými lidmi a až poté přišla nabídka práce v zahraničí. V neposlední řadě hrál důležitou roli i pocit uspokojení z práce misionáře. Misionáři vidí smysl v činnosti samotné, dochází k uspokojení jejich potřeby seberealizace.

2. výzkumná otázka: Jakým způsobem realizujete misii?

Cílovou skupinou většiny misionářů jsou lidé staršího školního věku, adolescenti a mladší dospělí. Dle toho se odvíjí i aktivity, na které se misionáři zaměřují. Ze získaných informací jsem vyrozuměla, že se zejména jedná o pravidelná setkávání, kde se mísí určitá zájmová aktivita (anglická konverzace, sport, hudba) se sdílením křesťanské víry. Misionáři kladou důraz na vybudování přátelských vztahů s jednotlivci a na základě existující důvěry hlouběji diskutovat nad Bibli. K šíření víry využívají i letních pobytů, kde mají příležitost oslovit větší skupinu lidí najednou. Jako velkou součást své práce považují osobní setkávání ať už s nevěřícími přáteli, tak i s vedoucími z jednotlivých církví.

3. výzkumná otázka: S jakými reakcemi se setkáváte?

Misionáři se nezávisle na sobě jasně shodli na dvou věcech. Za prvé, že jsou svým okolím (zejména americkou křesťanskou komunitou) bráni za „polosvaté“ nebo za lidi, kteří mají vyřešený svůj život a vždy znají správnou odpověď. Tato představa je omezuje se přirozeně zařadit do skupiny, kam patřili dříve, než se stali

misionáři. Přichází tím o přirozenou podpůrnou skupinu přátel, jelikož díky této iluzi vzniká propast mezi nimi a jejich přáteli. Za druhé se jedná o fakt, že v Čechách je velmi nepraktické užívat slovo „misionář“, protože mu lidé buď nerozumí, nebo je automaticky spojováno se sektami. Proto si všichni misionáři našli způsob jak svou práci popsat víceslovně a tím rovnou i vysvětlit, co je náplní práce misionáře a předejít tím zbytečným nedorozuměním či škatulkování. Pozitivním jevem je, že až na menší výjimky, se všichni setkávají s milou a přijímací odezvou od ostatních. Žádný misionář nezmiňuje cílenou šikanu či útisk právě z důvodů své práce nebo jiné národnosti.

4. výzkumná otázka: Jaká pozitiva a negativa tato činnost přináší?

Zaznamenala jsem zajímavý fakt, že oblasti, které přinášely výzvy do života misionářů, se velmi často objevovaly i mezi situacemi, které přinášeli obohacení. K růstu a změnám dochází v oblasti osobnostní, spirituální i sociální. Za přínos považuji růst víry v Boha a důvěry v něj, možnost poznání nové kultury a učení se novému jazyku, pracování na charakterových nedostatcích či pocit naplnění. Podobně vypadá i výčet věcí, kterým misionáři čelí a se kterými se musí potýkat – práce v týmu, který je složen z lidí z jiných kulturních zázemí, neznámý jazyk, ztráta přátel a blízkého kontaktu s rodinou, hledání sebe sama v novém prostředí, učení se spoléhat na Boha v těžkých chvílích.

13. Diskuze

V mé práci se zaměřuji na otázku motivace a následného uspokojení v práci misionáře. Misijní aktivita by se dala zobecnit jako potřeba práce pro druhého, která nachází svůj původ v Bohu a vztahu s ním. Pomocí této činnosti dochází u lidí zapojených do misie k prohloubení vztahu s Bohem, nalezení smyslu života a budování charakteru. Tato práce, která má dát něco dobrého hlavně druhým lidem, nakonec přináší i velké obohacení přímo misionářům.

V práci jsem se pokusila zachytit možné motivy pro práci misionáře, a jak tato činnost ovlivňuje životní spokojenost člověka. V rámci rozhovorů se objevovaly dva vzorce toho, jak se jednotliví lidé dostali k práci na misii. První je v tom, že už od malička či po dlouhý čas vnímali potřebu vycestovat a žít v cizině, kde by mohli

mluvit s lidmi o Bohu. Ve druhé skupině jsou lidé, kteří se spíše přikláněli k práci doma v Americe a k práci s mladými lidmi tam. Ale život jim do cesty připravil příležitosti, jak se setkat s misionáři a jak vycestovat napřed na pár týdnů a později dlouhodobě do Čech. Obě dvě skupiny misionářů spojuje přesvědčení, že ať už se dostali do Čech jakýmkoli způsobem, zásadní roli v celém procesu hrál Bůh, který připravil veškeré příležitosti a „náhody“ tak, aby na ně i oni mohli odpovědět vycestováním.

Vzorek misionářů, se kterým jsem pracovala, je nejednotný i v otázce, zda vycestovali v rámci nějaké misijní organizace či sami. Běžným důvodem, proč se nerozhodli stát součástí organizace, byl fakt, že chtěli být svobodní, bez příkazů, jak a kde dělat misii. Na druhou stranu mnozí misionáři, kteří přijeli s organizací, nepociťují nějaké větší svázání pravidly a příkazy. Naopak pocítují velkou úlevu v oblasti praktických věcí jako je zařizování víz, hledání ubytování, zajištění kulturního tréninku. Misionáři, kteří přijeli „na vlastní pěst“, si tak musí nalézt i nějakou církev a komunitu, které by byli součástí. Často se stává, že žádnou takovou skupinu nenaleznou a jsou osamoceni. Ale z rozhovorů o jejich práci jasně vyplývá, že mají mnohem větší volnost, co se týká věkové skupiny lidí, se kterou pracují a mají i svobodu ve způsobu trávení času a stylu misie. S tím je spojen fakt, že neznají tolik misionářů, se kterými by mohli pracovat a komunikovat o těžkost života misionáře. To pro ně opět vytváří složitější prostředí k životu.

Odpověď na otázku pozitivního a negativního dopadu na život je velmi rozmanitá. Není překvapení, že práce misionáře přináší mnoho dobrého ale i situace, se kterými je těžké se vyrovnat. Některé oblasti se překrývají – kultura, jazyk a zvyky jsou nejvíce zmiňovány jak na straně obohacení, tak na straně nároků. Často zmiňovaným byl osobní růst a upevnění vztahu s Bohem, k čemuž dochází, pokud je člověk postaven do situací, ve kterých si není jist sám sebou. Získání nových vztahů je vykoupeno ztrátou blízkých lidí v Americe. Velkým přínosem jejich práce je, že misionáři objevili smysl svého života právě v misii. Dává jim to pocit uspokojení a Boží povolání dodává jistotu v přesvědčení, že dělají správnou věc. Těsné propojení vnímám mezi intenzitou vztahu s Bohem a mírou misijní aktivity. Když víra poleví, misionář začne strádat a tak poleví i ve své práci. Otázkou je, co se s misionáři stane v momentě, když budou na konci se svou prací a bude na čase se vrátit zpátky do Ameriky.

Důvod pro volbu České republiky jako misijního pole nebyl vždy stejný. Někteří Čechy vnímají jako depresivní a „temné“ místo, kam je potřeba přinést něco pozitivního. Jiní se pro ni rozhodli, jelikož zde měli vybudované vztahy a to byl hlavní motivátor a atmosféru naší země intenzivněji neřešili. Kdyby se naskytl prostor, bylo by zajímavé porovnat, jak dlouho vydrží u misie, kteří po ní sní od malička a lidé, kteří se k ní dostali „náhodou“.

Copingové styly se u jednotlivých respondentů liší. Závisí na osobnosti misionáře a na situaci, které čelí. Opěrnými body v životech misionářů jsou Bůh, jistota povolání a jeho kontroly nad každou situací, modlitby ostatních křesťanů. Pro některé je důležité mít jednou za čas chvíli o samotě, kdy můžou změnit prostředí a relaxovat. Pro jiné je naopak podstatné mít blízké lidi či mentora, se kterými se mohou radit a sdílet zážitky. Potřebují se se svými starostmi spíš sdílet, než od nich na chvíli zmizet. Těžko se dá určit, který ze zmíněných způsobů je nejefektivnější. Zdá se, že způsoby copingu by bylo možno shrnout do následujících skupin: blízcí lidé a společenství, Bůh a náboženské projevy, relax a čas o samotě, aktivita v práci.

V rámci své práce jsem vycházela z řady článků napsaných na téma misie, života misionářů a psychické pohody (*well-being*). Nenalezla jsem žádnou studii, která by byla v češtině a přímo se věnovala mému tématu. Co se týká českých zdrojů, důvod jejich nedostatku vidím v tom, že soudobá misie je v České republice stále relativně čerstvé kvůli omezeným možnostem se nábožensky projevovat v druhé polovině 20.století. Proto vycházím z anglicky psaných prací, v nichž byly výzkumy prováděny s anglicky mluvícími misionáři (ve většině případů s Američany, ale jedna práce studovala i australskou společnost). Žádná z těchto prací se ale přímo nevěnuje mému tématu. Za klíčové považuji tři práce *A Qualitative Study on Comprehensive Missionary Wellness* (Keckler et al., 2008), *Organizational Commitment, Job Satisfaction, and Turnover Intention of Missionaries* (Trimble, 2006) a *Special People? An Exploratory Study into Re-entering Missionaries' Identity and Resilience* (Selby et al., 2011).

Keckler et al. (2008) na základě své práce s pracovníky v oblasti misie a psychologie došli k modelu 6 dimenzí, které mají velký dopad na psychickou pohodu misionářů (tzv. *Comprehensive Missionary Wellness Model*). V rozhovorech jsem se dostala k podobným tématům, které byly velmi zásadní pro

udržení pohody misionáře – silná sociální podpůrná skupina, živý vztah s Bohem, udržování fyzického zdraví, propojení zájmových aktivit s misí, schopnost funkčního copingu.

Velkou roli dle dotazovaných misionářů hraje v jejich životě možnost komunikování svých problémů a těžkostí s druhým člověkem, tzv. mentorem. Ne všichni respondenti takového člověka momentálně mají, ale všichni ho intenzivně vyhledávají a dočasně nahrazují skupinou ostatních misionářů. Trimble (2006) definoval ve svých závěrech pět bodů potřebné pastorační péče, které souhlasí s výsledky mého výzkumu: jsou jimi pravidelnost setkávání, naslouchání, modlitby, dostupnost a dobré schopnosti mentora. Během rozhovorů byla několikrát zmíněna důležitost a potřeba dobrého mentora a funkční organizace z důvodů psychické opory a zároveň praktické pomoci v cizině (jako je pomoc s vízy, příprava na vstup do nové kultury a adaptace v ní apod.).

Posledním bodem, který se prolínal celými rozhovory a občas byl dodán i jako doplňková informace, je iluze ostatních křesťanů, že misionáři jsou „někdo speciální“. Často je v křesťanských komunitách tendence vyzdvihovat práci misionářů jako nejpodstatnější činnost křesťana a misionáře vyzdvihovat nad ostatní pracovníky. Toto zbožšťování má za následek ztrátu dlouholetých přátel a vytrhává misionáře z prostředí, kam dříve patřili. Tím ani čas zpátky doma v Americe není tolik odpočinkový a relaxační, jak by potřebovali. K závěru, že je těžké se vracet do společnosti, která se na misionáře začne dívat jako na „svatého“ dochází i Selby (2011). Propast ve vztazích je zvláště náročná pro citlivější jedince při návratu do domácí kultury a původní společnosti. Jedná se o rozdíl v pojetí sama sebe, a jak dotyčného vnímá okolí.

Jelikož jsem prováděla výzkum kvalitativní, výsledky se nedají zobecnit na širší populaci. To je jistým limitem každého výzkumu tohoto typu. Zároveň jako limit své práce vidím v metodě výběru souboru. Omezením mého výzkumu byla nevelká rozmanitost z hlediska konfese, nebo spolupracující misijní organizace, či druhu misijní činnosti. Tím se rozmanitost prostředí, odkad' misionáři pocházejí, velmi zužuje. Na to jsem často narazila při zpracovávání rozhovorů, že polovina misionářů pochází z jedné organizace a to velmi ovlivňuje jejich pohled na misii, styl práce, směřování práce a obecně přístup. Zaznamenala jsem tedy velký rozdíl mezi výpověďmi lidí z oné jedné organizace a zbytkem respondentů, kteří buď

nejsou součástí žádné organizace, nebo pracují pod nějakou jinou. Jedná se hlavně o otázky na vizi, směřování práce a podporu ze strany ostatních misionářů a misijní organizace.

Na to navazuje omezení dané mým blízkým vztahem k mnohým respondentům, znám jejich životní příběhy. To zapříčinilo, že jsem měla tendenci se zapomínat doptat na určité detaily a rovnou je usuzovala z toho, co o jednotlivých misionářích vím sama osobně. Snažila jsem se po celou dobu práce na tuto mou tendenci pamatovat a nespolehat na vědomosti nabitě z dřívějších dob a opravdu vycházet pouze z dat získaných pomocí rozhovorů. Ale jistě tento faktor hrál svou roli po celou dobu výzkumu.

Jako další nedostatek zmíním vnější podmínky průběhu rozhovorů. Ne všechny rozhovory probíhaly za stejných podmínek. U každého jsem preferovala osobní setkání, abych mohla zajistit příjemné prostředí pro respondenta. Ale ne vždy to bylo možné z časových důvodů. Proto některé rozhovory probíhaly přes skype, kdy v důsledku slabého signálu byl rozhovor přerušován. Nemohla jsem tedy plně a přiměřeně reagovat na respondenty a tak mi mohly uniknout některé informace.

Co se týká kladených otázek, domnívám se, že v seznamu otázek měl být zařazen dotaz na kulturní šok a vyrovnávání se s ním. Přestože tam tato otázka nebyla zařazena, vždy jsme se na toto téma i tak dostali, takže nakonec došlo k jejímu zodpovězení.

Zároveň s tím si uvědomuji, že jsem se od počátku měla i více zaměřovat na kladné výsledky práce misionářů – tedy na konvertity, kteří se dostali ke křesťanství práce skrze práci jednotlivých misionářů. Vidět výsledky své práce je jeden z ukazatelů toho, zda se cítí misionář spokojen s prací a v životě. Na druhou stranu je zřejmé, že to viditelné výsledky nehrají nejpodstatnější roli v životech misionářů a že nachází i spokojenost i jinde.

Pro případ dalšího výzkumu tohoto tématu, by bylo obohacující, pokud by se našel o něco pestřejší vzorek misionářů, v němž většina nebude pocházet ze stejné organizace. Tato skutečnost jistě ovlivnila mnohé výpovědi a pohledy na otázku misie. Výpovědi tedy spíše odkazují na kulturu oné organizace.

Pro další práce by mohlo být přínosné, kdyby se zaměřily na možný rozdíl psychického zdraví mezi misionáři, kteří pracují pod misijní organizací, a misionáři, kteří pracují bez tohoto zázemí. Ve své práci jsem tomuto tématu nemohla dát větší prostor. Ale domnívám se, že dopad organizace a styl její podpory a péče o misionáře je podstatný a jistě by si zasloužil větší prostor pro výzkum.

14. Závěr

Pro cestu misionáře se respondenti rozhodli z více různých důvodů. Jako zásadní prvek ale byl pokaždé zmíněn *Bůh a jeho povolání*. Toto povolání nebylo vždy zjevné od počátku jejich života a někdy přišlo až relativně pozdě. Často by se dalo říct, že se jednalo o náhodu a nepředpokládanou souhru událostí. Ale právě to je podle křesťanské víry jednou z vlastností Božích plánů. Bez přítomnosti onoho povolání by se žádný z misionářů zřejmě nevydal na cestu. Jistota Božího plánu je tak výrazná, že ve chvíli, kdy zmizí pocit nebo přesvědčení o misii jako správné životní cestě, misionáři se vracejí zpět domů a hledají nový směr pro život od Boha.

Pro psychickou pohodu je důležité, aby existovala podpůrná skupina, která bude rozumět problémům a situacím, kterým čelí misionáři. V ideálním případě se jedná o *mentora*, se kterým misionář pravidelně komunikuje a probírá svůj život. Ve většině případů ale misionáři takového mentora nemají, tak ho nahrazují skupinou dalších misionářů, ve které je prostor pro sdílení se a zároveň zde nacházejí ono porozumění. Významnou roli hrají i *konference*, kde se setkávají misionáři ze všech koutů České republiky (někdy i Evropy) a mají možnost se navzájem povzbudit a inspirovat a zároveň načerpat nové síly při přednáškách a workshopech.

Na psychickou pohodu má dopad i neustálá jistota *Boží přítomnosti* v životě. Proto misionáři kladou velký důraz na rozvíjení vlastní spirituality prostřednictvím pravidelného čtení Bible, modlitby a navštěvování nějaké křesťanské komunity. Velký podpůrný vliv mají i modlitby ostatních křesťanů z okolí misionářů. Zvláště pak rodiny a přítel v rodné zemi. To dokazuje jejich neustálý zájem o misionáře, přestože nejsou „doma“. Modlitba jako rozhovor s Bohem patří mezi nejzásadnější copingové metody misionářů.

Pozitivní dopad práce misionáře vidím především v nabytí jistoty ohledně smyslu života a jeho využití, otevřenosti pro diverzitu mezi lidmi a různé životní postoje, ochoty jít za hranice komfortu a větší míry důvěry v Boha.

Na druhou stranu misionáři musí čelit vyloučení ze společnosti jak původní, tak i nové z důvodu iluze o „svatosti“ misionářů. Tomuto předsudku čelí v jakékoli křesťanské komunitě nezávisle na národnosti. Mezi další náročné situace patří adaptace do nové kultury a nalezení své identity v novém prostředí. Významnou pomocí v této oblasti je studium historie dané země, zvládnutí jazyka a setkávání se s domácími s možností získat potřebné informace.

Souhrn

K tématu misie mě dovedl můj osobní zájem o misii a dlouholetý kontakt s americkými misionáři v České republice. V úvodu práce se věnuji základním otázkám, jako je osobní pohoda, motivace, coping, spiritualita a misie. Tato témata vycházejí ze zaměření mé práce. Tím je studium motivace misionářů pro přestěhování se do cizí země a pro šíření křesťanské víry a jaký dopad má tento proces na jejich psychiku. Na výše uvedená témata lze nahlížet z perspektivy různých psychologických směrů. Pro svou práci jsem zvolila přístup pozitivní psychologie a logoterapie. V prvních kapitolách popisují také různá témata, která se týkají života v cizině a křesťanské misie: zejména jde o životní spokojenosti, motivaci, náboženském copingu, konverzi a definování pojmu misionář.

V minulosti nebylo zpracováno mnoho výzkumů přesně k tématu, kterému se věnuji ve své práci. V českém prostředí jsem nezaznamenala žádnou práci, o kterou bych se mohla více opřít, proto jsem po celou dobu pracovala hlavně se studiiemi zpracovanými v angličtině. Většina z nich byla prováděna povětšinou na americkém obyvatelstvu.

Mezi důležité studie, ze kterých jsem se nechala inspirovat pro svou práci, patří *A Qualitative Study on Comprehensive Missionary Wellness* (Kecler et al., 2008). Autoři v ní dospívají k vytvoření modelu, který obsahuje 6 stránek ovlivňujících úroveň psychické pohody – duchovní, sociální, emocionální, fyzická, edukační dimenze a dimenze zaměření. K těmto dimenzím došli díky práci s psychology a

pracovníky s misionáři. Při rozhovorech s mými respondenty jsme se často dostávaly k důležitostem těchto jednotlivých témat.

Druhou důležitou prací pro mne byl výzkum D. E. Trimbleho (2006) *Organizational Commitment, Job Satisfaction, and Turnover Intention of Missionaries*. Trimble zde rozebírá i otázku potřeby osoby – tzv. mentora – která by byla opěrným bodem v životě misionáře. V komunikaci s mými respondenty vyšlo najevo, že pro ně je nejpodstatnější vztah s Bohem a opora v něm, ale hned za tím je potřeba určité skupiny či člověka, se kterým je možné řešit starosti, budoucnost nebo se jen „ventilovat“.

Pro získání dat jsem se rozhodla pro kvalitativní způsob výzkumu a to pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Výzkumný soubor tvořilo 9 misionáři, kteří pochází z okruhu mých známých nebo přátel. Všichni misionáři v České republice žijí minimálně již jeden rok. Čtyři z nich tvořily ženy a pět muži ve věku mezi 25 a 55 lety. Všechny rozhovory jsem nahrávala jako audio nahrávku a později provedla transkripci. Jazykem, kterým jsem komunikovala s misionáři, byla vždy angličtina, kterou jsem zvolila z důvodu usnadnění možnosti se jasně vyjádřit pro misionáře. Před provedením výzkumu jsem všechny misionáře kontaktovala, vysvětlila jim důvod mé práce a rozhovoru, ujistila se, že jsou srozuměni a souhlasí se všemi podmínkami naší spolupráce a domluvila termín schůzky na provedení interview. Ne se všemi jsem se zvládla z časových důvodů sejit, proto menší polovina byla prováděna přes skype. Rozhovor jsem poté přepsala a zpracovala pomocí hledání podobností mezi nimi a pomocí tvoření trsů.

Výsledky si nedovoluji generalizovat, poněvadž se jedná o kvalitativní výzkum prováděný na úzkém vzorku populace. Došla jsem k závěru, že pro práci misionáře se respondenti rozhodli na základě Božího povolání, které nutně nebylo zjevné od počátku jejich života. V mnoha případech se jednalo o „náhodu“ (v pojetí misionářů šlo o Boží vedení).

Pro psychickou pohodu je důležité, aby existovala určitá podpůrná skupina, která rozumí problémům a věcem, kterým misionáři čelí. V ideálním případě se jedná o mentora, se kterým daný misionář pravidelně řeší svou práci a čemu v rámci ní čelí. Ve většině případů se jedná o skupinu dalších misionářů, v níž je prostor pro sdílení se. Pro psychickou pohodu je zásadní neustálá jistota Božího povolání pro

práci. V důsledku toho misionáři vidí své naplněná a smysl života. Jako zásadní pozitivní dopad vidím následující: větší otevřenost misionářů pro diverzitu, ochota zkoušet nové a rostoucí míra důvěry v Boha. Zároveň mnozí zmiňují i osobnostní růst a zážitek konverze druhých ke křesťanství.

Negativním dopadem je určité vyloučení z původního kolektivu přátel. Je to způsobeno iluzí o „svatosti“ misionářů. Tento předsudek je posouvá na okraj společnosti. Převládá to zejména v křesťanských komunitách. Misionáři také čelí těžkostem spojeným s novou kulturou, novým jazykem a zvyky. Velmi těžkou otázkou je vyřešení rodinné situace, kdy misionáři jsou dlouhou dobu bez možnosti se osobně vidět se svou nejbližší rodinou. Komplikuje to udržení vztahů a blízkých přátel. Rodiny se snaží být oporou, ale jedná se i o těžký úkol pro ně. Osvědčený způsob jak se rychleji adaptovat je komunikace s domácími, studování historie dané země a učení se jazyku. Hlavním copingovým systémem je osobní modlitba misionářů i modlitby ostatních křesťanů a neustálý kontakt s Bohem. Poté velkou roli hraje i možnost změnit prostředí a relaxovat, číst, diskutovat s ostatními misionáři.

Za limity své práce považuji způsob sestavení výzkumného vzorku, vzhledem k tomu, že jsem pouze vycházela ze vztahů, které jsem již měla. Omezovalo mne také to, že jsem u většiny misionářů již znala jejich životní příběh, takže jsem měla tendenci vycházet z informací, které jsem získala dřív. Nepodařilo se zajistit stejné podmínky pro provádění rozhovorů. S některými respondenty jsem se setkala osobně, s jinými byl rozhovor prováděn přes Skype. Jistě by stálo za to se více zaměřit na to, jak misionáři vnímají případné kladné výsledky své práce.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- Adamovová, L., Halama, P., Hatoková, M. & Stríženec, M. (2006). *Spiritualita, religiozita a osobnost*. Bratislava: Ústav experimentální psychologie SAV.
- Adams, R. (2003). *Social work and empowerment*. Hampshire: Plagrove.
- Aldwin, C. M. (2009). *Stress, Coping, and Development*. New York: The Guilford Press.
- Baštecká, B. & Goldmann, P. (2001). *Základy klinické psychologie*. Praha: Portál.
- Blatný, M. (2010). *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada.
- Bochner, S., Furnham, A. & Ward, C. (2001). *The Psychology of Culture Shock*. London: Routledge.
- Campbell, A., Converse, P. E., Rodgers, W. L. (1976). *The Quality of American Life: Perceptions, Evaluations and Satisfactions*. New York: Russell Sage Foundation.
- Diener, E. (2000). Subjective Well-Being: The Science of Happiness and a Proposal for a National Index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43. doi: 10.1037//0003-066X.55.1.34
- Edwards, D. C. (1999). *Motivation & Emotion*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Frankl, V. E. (2005). *Lékařská péče o duši*. Brno: Cesta.
- Freud, A. (2005). *Já a obranné mechanismy*. Praha: Portál.
- Halama, P. (2007). *Zmysel života z pohľadu psychológie*. Bratislava: SAP.
- Halama, P., Adamovová, L., Hatoková, M. & Stríženec, M. (2006). *Religiozita, spiritualita a osobnost*. Bratislava: Ústav experimentální psychologie SAV.
- Hartl, P. & Hartlová, H. (2004). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Homola, M. (1972). *Motivace lidského chování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

- Hošek, V. (1999). *Psychologie odolnosti*. Praha: Karolinum.
- Jan Pavel II. (1994). *Redemptoris missio – O stálé platnosti misijního poslání*. Praha: Zvon.
- Keckler, W. T., Moriarty, G. & Blagen, M. (2008). A Qualitative Study on Comprehensive Missionary Wellness. *Journal of Psychology and Christianity*, 27(3), 205-214.
- Kolman, L., Rymešová P., Chýlková H. & Galton L. (2012). *Motivace, produktivita a způsobilost života*. Praha: Linde.
- Kraus, J. (2007). *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia.
- Kratochvíl, S. (2002). *Základy psychoterapie*. Praha: Portál.
- Křivohlavý, J. (1997). *Sdílení naděje*. Praha: Návrat domů.
- Křivohlavý, J. (2009). *Psychologie zdraví*. Praha: Portál.
- Křivohlavý, J. (2010). *Pozitivní psychologie*. Praha: Portál.
- Křivohlavý, J. (2015). *Pozitivní psychologie*. Praha: Portál.
- Machač, M., Macháčová, H. & Hoskovec, J. (1985). *Emoce a výkonnost*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Maslow, A. H. (2014). *O psychologii bytí*. Praha: Portál.
- Minkov, M. (2011). *Cultural Differences in a Globalizing World*. Bingley: Emerald.
- Nevid, J. S., Rathus, S. A. & Greene, B. (1997). *Abnormal Psychology in a Changing World*. New Jersey: Prentice Hall.
- North, J. B. (2001). *Dějiny církve od Letnic k dnešku*. Praha: Návrat domů.
- Pargament, K. I., Koenig, H. G. & Perez, L. M. (2000). The Many Methods of Religious Coping: Development and Initial Validation of the RCOPE. *Journal of Clinical Psychology*, 58(4), 519-543.

- Paulík, K. (2010). *Psychologie lidské odolnosti*. Praha: Grada.
- Pechová, O. (2011). *Psychologie náboženství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Průcha, J. (2007). *Interkulturní psychologie*. Praha: Portál.
- Říčan, P. (2002). *Psychologie náboženství*. Praha: Portál.
- Říčan, P. (2007). *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál.
- Selby, S., Braunack-Mayer, A., Jones, A., Clark, S., Moulding, N. & Beilby, J. (2011). Special People? An Exploratory Study into Re-entring Missionaries' Identity and Resilience. *J Relig Health*, 50, 1007-1023.
- Sheldrake, P. (2003). *Spiritualita a historie*. Brno: CDK.
- Slezáčková, A. (2012). *Průvodce pozitivní psychologií*. Praha: Grada.
- Snyder, C. R. & Lopez, S. J. (2005) *Handbook of Positive Psychology*. Oxford: University Press.
- Šmahaj, J. (2015). *Význam motivace v pojetí osobnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Trimble, D. E. (2006). Organizational Commitment, Job Satisfaction, and Turnover Intention of Missionaries. *Journal of Psychology and Theology*, 34(4), 349-360.
- Vágnerová, M. (2014). *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.
- Vojtíšek, Z., Dušek, P. & Motl, J. (2012). *Spiritualita v pomáhajících profesích*. Praha: Portál.
- Winter, D. (2010). *ABC křesťanství*. Praha: Česká biblická společnost.

Příloha č. 1: Zadání bakalářské diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci

Studijní program: Psychologie

Filozofická fakulta

Forma: Prezenční

Akademický rok: 2014/2015

Obor/komb.: Psychologie (PCH)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
JINDROVÁ Petra	Lonkova 512, Pardubice	F13685

TÉMA ČESKY:

Misionáři - jejich motivace a psychická pohoda

TÉMA ANGLICKY:

Missionaries - Their Motivation and Mental Well-being

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Olga Pechová, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Studium literatury zabývající se psychologií náboženství zejména s ohledem na náboženskou motivaci a interakce mezi religiozitou a psychickou pohodou.

2. Reflexe dosavadních zjištění týkajících se misijního působení, jeho motivace, psychické pohody misionářů a dalších psychologických aspektů misijní činnosti.
3. Stanovení výzkumných otázek a příprava osnovy semistrukturovaného interview.
4. Realizace výzkumu u souboru nejméně deseti respondentů z řad profesionálních zahraničních misionářů pracujících v České republice.
5. Analýza získaných dat za použití kvalitativní metodologie.
6. Diskuse teoretických předpokladů, metodologie a výsledků výzkumu.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

1. Bjorck, J. P., & Kim, J.-W. (2009). Religious coping, religious support, and psychological functioning among short-term missionaries. *Mental Health, Religion & Culture*, 12(7), 611-626. doi:10.1080/13674670903014932
2. Hall, M. E. L., Edwards, K. J., Todd, W. H. (2006). The role of spiritual and psychological development in the cross-cultural adjustment of missionaries. *Mental Health, Religion & Culture*, 9(2), 193-208. doi: 10.1080/13694670500355262
3. James, W. (1902/1985). *The Varieties of Religious Experience*. New York: Penguin Books.
4. Keckler, W. T., Moriarty, G., Blagen, M. (2008). A qualitative study on comprehensive missionary wellness. *Journal of Psychology and Christianity*, 27(3), 205-214.
5. Paloutzian, R. F., & Park, C. L. (ed.) (2005). *Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality*. New York: The Guilford Press.
6. Purdy, M. & Dupey, P. (2005). Holistic flow model of spiritual wellness. *Counseling and Values*, 49, 95-106.
7. Říčan, P. (2007). *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál.
8. Slezáčková, A. (2012). *Průvodce pozitivní psychologií*. Praha: Grada.
9. Snyder, C. R. & Lopez, S. J. (ed.) (2005). *Handbook of Positive Psychology*. New York: Oxford University Press.
10. Stráženeč, M. (2007). *Novšie psychologické pohľady na religiozitu a spiritualitu*. Bratislava: Slovak Academic Press.

11. Vojtíšek, Z., Dušek, P. & Motl, J. (2012). *Spiritualita v pomáhajících profesích*. Praha: Portál.
12. Westgate, Ch. E. (1996). Spiritual wellness and depression. *Journal of Counseling & Development*, 75, 26-35.

Příloha č. 2: Abstrakt diplomové práce česky

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Misionáři – jejich motivace a psychická pohoda

Autor práce: Petra Jíndrová

Vedoucí práce: PhDr. Olga Pechová, PhD.

Počet stran a znaků: 59 stran, 109 035 znaků

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 47

Abstrakt: Misionáři, kteří se z různých důvodů rozhodli vycestovat do cizí země a tam delší dobu žít, v životě často čelí náročným a neobvyklým situacím. Cílem práce je identifikovat motivy pro vycestování a popis dopadu vycestování na lidskou psychiku a úroveň psychické pohody. Jako výzkumný vzorek jsem si zvolila 9 amerických misionářů žijících v České republice déle jak jeden rok a spolupracujících s protestantskou církví. Jedná se o kvalitativní výzkum, kdy jsem data získala pomocí polostrukturovaného rozhovoru, transkripce a následné analýzy dat. Bůh hraje v celé práci misionářů velkou roli – dává popud k odchodu do ciziny, jeho vůle je základem pro život věřících, pomáhá s vyrovnáváním se s těžkostmi. Významnou roli hraje i mentor nebo skupina ostatních misionářů. Ti nabízejí plné porozumění a inspiraci. S tím se ukazuje i to, že mnohé věci, které jsou pro misionáře obohacující (např. možnost naučit se nový jazyk, poznat novou kulturu a zvyky) jsou zároveň náročné na vyrovnání se.

Klíčová slova: misionáři, motivace, psychická pohoda, coping

Příloha č. 3: Abstrakt diplomové práce anglicky

ABSTRACT OF THESIS

Title: Missionaries – Their Motivation and Mental Well-being

Author: Petra Jindrová

Supervisor: PhDr. Olga Pechová, PhD.

Number of pages and characters: 59 pages, 109 035 characters

Number of appendices: 4

Number of references: 47

Abstract: Missionaries who decided to move from their homeland to a new country, face many difficulties along the way and unknown situations. The goal of the study is to identify motives for leaving homeland, and describe the impact of such actions on mental health and level of well-being. The sample consists of 9 American missionaries who have lived in the Czech Republic for more than a year, and have cooperated with a protestant church. Since the study is qualitative, all data were collected by semi-structured interviews then transcribed and later analysed. God has important position in work of a missionary – it was God who caused the impulse to move, his will is the foundation for missionaries, he helps them to cope with difficult situations. A mentor or a group of other missionaries play an important role in a life of missionary as well, and offer understanding and inspiration in tough times. The study shows an interesting fact - lots of enrichment (e.g. a chance to learn a new language, meeting a new culture and its habits) is also difficult to deal with.

Key words: missionaries, motivation, well-being, coping

Příloha č. 4: Ukázka přepisu rozhovoru

Petra (dále P): *Čemu ses věnoval před tím, než ses rozhodl stát misionářem? Mohl bys mi říci něco o tom, odkud pocházíš, něco o své rodině a co jsi studoval.*

Rob (dále R): Už jako malý jsem byl na misijním výjezdu. Poprvé jsem do Čech přijel s mým otcem, když mi bylo 12 let. Poté jsem se do Čech vrátil v 16 a pak v 18 letech. Ale vlastně jsem nikdy neměl zájem dělat misii na plný úvazek. Chtěl jsem mít klasickou práci, díky které bych si vydělal dost peněz. Chtěl jsem žít spokojeně - tzv. americký sen. To bylo celé. Když jsem ukončil studium na univerzitě, dostal jsem příležitost vrátit se zpět do Čech a pracovat zde s několika lidmi. To změnilo celý můj pohled na věc. Tenkrát jsem si uvědomil, že misie je opravdu pro mě a plně jsem prožíval, že mne tu Bůh chce mít. Když jsem se vrátil do Ameriky, oženil jsem se a 4 roky jsem pracoval ve státní službě (na úřadě). Pracoval jsem pro oddělení komunikace na Floridě. Náplní mé práce byl design webových stránek. Předělal jsem pár webů, rozesílal zprávy a cokoliv dalšího, co potřebovali v oblasti grafiky a designu. Toto jsem studoval i na univerzitě.

P: *Ty pocházíš z křesťanské rodiny, že?*

R: Ano, správně.

P: *A máš nějaké sourozence?*

R: Mám mladšího bratra. Je o 19 měsíců mladší než já. Také pracuje pro křesťanskou organizaci v Bostonu, MA. Můj otec je stále kazatelem v New Yorku.

P: *Dobrá. A proč ses rozhodl pro práci misionáře?*

R: Rozuměj, většinu života jsem strávil chováním se tak, abych se líbil křesťanům. Věděl jsem jak správně mluvit, jak se správně chovat a jak být tím člověkem, kterým mě chtějí mít. A tak jsem žil, dokud jsem nepřijel do České republiky. To bylo první místo, kde jsem nerozuměl jazyku, neznal jsem kulturu a nechápal jsem nic, co se kolem mě dělo. A vše, v čem jsem si byl jistý sám sebou - moje umění správně komunikovat a být s lidmi, bylo najednou pryč. Byl jsem nikým. Byla to velmi pokořující situace, která mi otočila život vzhůru nohama. Což ale bylo skvělé. Našel jsem totiž smysl svého bytí - víš, když jsem vyrůstal, koukal jsem se třeba na Apollo 13. A chtěl jsem být astronautem. Nebo jsem koukal na Indiana Jonese a

chtěl jsem být archeologem. Nebo jsem sledoval něco dalšího a chtěl jsem být učitelem. Nikdy jsem nezažil ten pocit „ano, toto chci dělat“. Mám hodně schopností, které ale spolu moc nesouvisí a neurčují mi tak jasný směr, pro co jsem byl narozen. A pak jsem přijel sem a zjistil jsem, že právě moje schopnosti a věci, co umím, se hodí přesně pro misionáře - práce s mladými lidmi, organizování, kreativita, povzbuzování, setkávání se s lidmi. Všechny tyto rozmanité věci mi najednou začaly dávat smysl. Pasovalo to. Dávalo mi mnohem víc smysl být misionářem, než dělat něco jiného.

P: Dobře. A proč sis vybral zrovna Českou republiku?

R: Abych byl upřímný, Českou republiku jsem si vybral, protože můj táta zde měl vybudované vztahy a kontakty. Tenkrát, když jsem sem ve 12 letech přijel, nevěděl jsem nic o světě, nevěděl jsem nic o Čechách a nerozuměl jsem ničemu, co se tu dělo. Co jsem tehdy v rámci této cesty rád dělal, bylo zapamatovávat si slova v metru, která jsem slyšel neustále dokola. A pak se něco stalo. Bylo tu něco speciálního na Čechách. Víš, každý rok po 20 let můj táta jezdil do Čech. David ještě s dalšími lidmi (pozn. kazatel z pražského sboru) často přijížděl k nám domů. Vždy u nás bydleli na pár dní a povídali. Měl jsem tuto zajímavou a neobvyklou zkušenost s Čechy. Neznal jsem nic jiného, než toto. Nemám tolik rád dobrodružství, i když na to nevypadám. Líbí se mi, když jsou věci pod kontrolou. A líbilo se mi vědět, že kam směřuji, tam je to zajímavé. Miloval jsem Prahu. Miloval jsem prostě tam jen být. A opravdu, pár let potom, co jsem dokončil univerzitu, jsem si řekl: „Ano, toto je místo, kde chci být. Toto jsou „moji lidé“.“

P: Jasně. A byl jsi ještě někde jinde jako misionář?

R: Ne. Žádný jiný výjezd nebo něco podobného. Nikdy jsem nezažil misii v jižní Africe nebo něco na ten způsob. Pouze zde.

P: A kolik let už jsi v Čechách?

R: Teď v březnu to bude 5 let - myslím tím já a Audrey. A před tím ještě 2,5 roku sám. Což je celkem 7,5 let.

P: A celý ten čas v Praze?

R: Ne, když jsme se sem přestěhovali, tak jsme šli do Českého Těšína na dva roky a až pak do Prahy.

P: *Pracuješ pro nějakou organizaci?*

R: Ano, pracuji pro organizaci Josiah Venture (dále JV).

P: *Jaké překvapení.*

R: Já vím, kdo to jen mohl předpokládat.

P: *A co byly ty zásadní důvody, proč ses rozhodl právě pro tuto organizaci?*

R: Původně jsme komunikovali s organizací Young Life. Rozhodovali jsme se mezi více různými organizacemi. Ale největší problém, který jsme s Audrey s těmi organizacemi měli, byl fakt, že se nezaměřují na kontaktování lidí, kteří uvěří, s nějakou konkrétní církví. Mají tendenci zůstat pouze jako skupina. A to byl právě největší plusový bod pro JV. Už od začátku nám JV dávalo jasně najevo jejich ideu „všechno je to o místní církvi, vždycky chceme, aby se lidé začlenili do konkrétního již existujícího sboru“. To byl pro nás ten nejzásadnější moment v rozhodování. Moc se nám líbili. Líbil se nám i Young Life, ale ten není o společenství, komunitě, ale je to pouze klub a různé aktivity. Myslím si, že takový styl může fungovat v Americe, ale je velmi náročné, aby to fungovalo zde. Měli jsme pocit, že JV má lepší pojetí o tom, co misie znamená v Čechách.

Další věc, která se mi opravdu líbila na JV, byla, že JV vypadá jinak na Slovensku, v Čechách nebo třeba v Lotyšsku. Není to jen o tom, že „děláme přesně tohle na každém místě, musí to dělat každý a nesmí na tom nikdo nic změnit“. Líbí se mi, že je otevřené pro kulturní rozdíly, pro kultury se kterými pracuje. Není zaseknuté v určitém stylu jak co dělat.

P: *A před tím, než ses přestěhoval do Čech, jak ses připravoval v duchovní rovině?*

R: Podívej se, jedna z věcí, která pro nás byla zajímavou, byla to, že jsme měli představu, že se vezmeme, splatíme dluhy po vejšce a pak se přestěhujeme do České republiky. A to celé zkusíme udělat, co nejrychleji to půjde. Pak jsme se ale seznámili se sborem na Floridě a naprosto neplánovaně jsme se do něj začlenili. Najednou se ze mě stal druhý nejdůležitější člověk ve sboru, jelikož jsem trávil

veškerý čas s naším kazatelem. Byli jsme hodně zapojení a hodně jsme se věnovali práci s dětmi a mládeží. Opravdu jsem věřil v budoucnost našeho sboru, ale někdy přišlo v neděli pouze dvacet lidí a já jsem si říkal „OK, tohle je konec, toto je poslední neděle, pojďme to zabalit“. Ale to se nikdy nestalo. Nyní je náš sbor obrovský. Takže naší největší duchovní přípravou bylo, že jsme čtyři roky byli součástí tohoto sboru na Floridě. Což znamenalo být nohama pevně na zemi a být součástí všeho, co se dělo. Naučil jsem se během těchto čtyř let mnohem víc, než co mi dala univerzita nebo cokoli jiného. Budovalo nás neustále pracovat s lidmi. Ale, ano, byla to práce, kdy se střídaly dobré a špatné dny, takže moje odpověď je „čas strávený na Floridě“.

P: A co tvoje kulturní příprava, jak ta probíhala?

R: Nějakou jsem prošel, ale zároveň jsem věděl, do čeho jdeme díky všem těm cestám a zážitkům, které jsem z Čech už měl. Ale Praha je logicky velmi odlišná od Českého Těšína.

Součástí kulturního tréninku byl i trénink pro misionáře, který trval čtyři týdny těsně před tím, než jsme sem odešli. To nám hodně pomohlo. Ale hodně věcí jsem nevěděl, nerozuměl jsem jim. Myslím si, že neexistoval způsob, abych se naplno připravil na každou možnou situaci. Když se teď ohlédnu zpátky a vidím, jak jsem reagoval, tak si říkám: „Aha, tohle to znamenalo.“ Ale po pravdě si myslím, že kulturní příprava byla víc o tom, že jsem zde už byl a že jsem věděl, do čeho jdu. Druhou věcí je, že jsem nešel jen do české kultury, ale také do JV - KAM (Křesťanská akademie mladých) kultury.

P: Co tím myslíš?

R: Když přijdeš do organizace a tvá zkušenost s ní je velmi omezená (dělal jsem jen několik English campů, když jsem tu v létě pracoval jako stážista), moc nevíš o jejím fungování. Nevíš jak komunikovat. A za druhé, Petro, abych byl upřímný, veškerá naše komunikace s JV byla „JV-JV-JV“. A pak jsme se sem přestěhovali. Přijeli jsme a vše bylo „KAM-KAM-KAM“ a my jsme si říkali: „Do prčic, co to je KAM?“ Nerozuměli jsme tomu, nevěděli jsme, co to znamená. Neměli jsme ani ponětí, co KAM znamená. Když jsme sem přijeli, Dan Hurta byl ve vedení KAMu. Asi týden na to, co jsme přijeli, nastoupil místo něj Milan Michalko. Takže jsme původně měli jít do Prahy a pak zase že ne a pak nám řekli, že možná nikdy

nepůjdeme do Prahy, a teď se podívej - jsme v Praze. Takže se jednalo o hodně interní kulturu v této organizaci, na kterou jsme si museli zvyknout. To bylo pro nás nejnáročnější.

P: Jak ses adaptoval na nové prostředí?

R: Určitým způsobem dobře, ale v některých oblastech špatně. Jedním z problémů byl příchod do Českého Těšína a fakt. Kultura Českého Těšína se naprosto odlišuje od kultury ve zbytku České republiky. Dalším problémem bylo, že v Českém Těšíně žije hodně Američanů. Takže tu máš českou kulturu a pak je tu tato malá oblast Slezska a Českého Těšína s trochou „Ameriky“. Takže to je malá kultura uprostřed jiné malé kultury, což způsobuje proces zvykání si mnohem složitější. A také tenkrát existovala i velká propast mezi americkými misionáři a misionáři KAMu - ať už to znamenalo cokoliv. Dělalí jsme akce společně, slavili jsme Vánoce a Díkuvzdání společně, ale my osobně jsme nebyli součástí KAMu. To vytvářelo zvláštní atmosféru. A také otázka identity byla náročná - ke komu vlastně patříme, s kým spolupracujeme. To zabralo nějaký čas na zpracování. Co dalšího ještě? Myslím, že tento proces od nás vyžadoval hodně učení - učení se klást otázky a být trpěliví. To bylo velkým úkolem hlavně v otázce přestěhování se do Prahy. Vybavuji si jasně, jak to tenkrát vypadalo. Jeli jsme autem přes most do Polska a Audrey brečela: „My se tam nikdy nepřestěhujeme. Já jsem si myslela, že tyto lidi známe.“ Tak jsem neustále opakoval: „To bude v pořádku. Jsme zde, abychom sloužili Čechům. Uděláme to, o co nás požádají. Budeme trpěliví.“ Myslím si, že to vlastně docela pomohlo v hodně věcech. Ano, myslím, že trpělivost byla velmi důležitá. A stejně tak důvěra v naše vedoucí. A postoj „Dobrá, uděláme to, o co nás požádají, a uděláme to nejlepším možným způsobem. A všechno bude skvělé. A i když ne, tak to nevadí.“

P: A zažil jsi kulturní šok?

R: Jasně. Hodně intenzivně. A je to vlastně vtipné, protože hodně lidí vnímá kulturní šok jako něco jiného. Pamatuji si, že jsem prošel tzv. „antiamerickým kulturním šokem“. Což jednoduše vypadalo tak, že jsem chtěl být neustále s Čechy a chtěl jsem dělat věci jako Češi. Nechtěl jsem být ve společnosti Američanů. Z části je to v pořádku, ale zčásti také ne. Protože se jedná o tvoji kulturu. Jsou to tvoji lidé a až po nějaké době si uvědomíš „OK - já vlastně chci být s Čechy, ale

nechci být přesně s těmito, kteří mluví polsky, rusky a kteří nemají zájem o cokoli nového, jiného. Chci jít do velkého města a chci dělat něco jiného.“ Víš, vypadá to, jakoby se tvoje identita rozštěpila na tvoje pracovní já a „volnočasové“ já. Když jsme se sem přestěhovali, vypadalo to „Člověče, co dnes budeš dělat? Už jsi poslal tyto maily? - Jo. - OK. Takže, měl bych těm lidem napsat další mail?“ Nebyli jsme zapojení v žádné mládeži, protože jsme se měli či neměli stěhovat a ještě k tomu nás místní mládež moc nepotřebovala. Takže z toho vyplývá, že můj kulturní šok se týkal hlavně otázky mé identity - najít mého místa, najít hodnoty v tom co dělám. To jsem velmi postrádal na začátku. Byly dny, kdy jsem si říkal, že tuto práci jsem mohl v klidu dělat z Ameriky a nemusel jsem se kvůli tomu stěhovat sem. Tak asi tak vypadal kulturní šok, který jsem zažil já.

P: Jak tě tvoje organizace, ve které pracuješ, podporuje?

R: Podporují nás více způsoby. Jak už jsem řekl před chvílí, umožňují nám se adaptovat v nové kultuře, na nové lidi, se kterými pracujeme a zároveň nám dávají hodně svobody být kreativní a vymýšlet nové způsoby jak dělat kempy. Nikdo nic nezakazuje a nepřikazuje, že by něco mělo vypadat tak či onak. To je vážně skvělé. Myslím si, že o nás osobně pečují velmi dobře. Mají opravdový zájem o to, jak se nám daří. Tento zájem se udržuje snadno, protože jsme malá organizace. Což nemusí trvat dlouho. Ale jsme stále dostatečně malí na to, abych mohl zavolat Davu Pattymu a říct mu, že mám krizi víry a vím, že on si na mě udělá čas, sejde se se mnou a pokusí se mi pomoci. A ostatní by udělali to samé. To není obvyklé, to se v ostatních organizacích neděje. Vnímám to tak, že naše organizace vytváří jakýsi pocit jednoty - mluvíme o tzv. „JV rodině“. A myslím si, že to tak opravdu je. S mnoha lidmi, se kterými pracuji, bych chtěl být kamarád a trávit s nimi čas, i kdybych žil v Americe. Tvoříme hluboké vztahy. Učíme se spoléhat jeden na druhého, pomáhat si a hledat věci, které nás spojují. Jednou z věcí, která je opravdu báječná, je, že se naše organizace o nás velmi dobře stará. A to nejen ve smyslu, že nám povoluje cokoli, co chceme. Ale i aktivně myšleno. Možná to není nejvíce pohodlné jezdit vlakem 2x měsíčně do Frýdlantu, ale je to užitečné. To je mi jasné. Nechtěl bych být tady v Praze sám a vídat ostatní jen jednou za 3 měsíce.

P: A jak tě ostatní misionáři kolem tebe ovlivňují ve tvé práci?

R: Pokud něco, tak minimálně to, že jsem opravdu vděčný, že jsem v Čechách s JV. Přímo osobně nespolupracuji s nikým v Praze. Není tu nikdo, kdo by přímo dělal aktivity s mládeží nebo pořádal kempy. Takže nemám takové kontakty na lidi, kteří se věnují přímo mému oboru. Ale vídáme se s jinými lidmi, kteří pracují třeba na školách, učí, zakládají nové sbory nebo něco na ten způsob. A čím víc s nimi přicházím do kontaktu, tím víc jsem vděčný za to, kde jsem a co dělám a s kým to dělám. Jsem rád, že si můžu říct, toto je má práce, toto je náplní mé práce a toto je to, co se ode mne očekává. Protože někteří ostatní misionáři žijí s tím, že upřímně řečeno nevědí, co dělají. Vypadá to tak, že se prostě schází s lidmi. OK. Super. To neznamena, že by dělali špatnou práci nebo že by to nebylo potřeba. Ale nesedí to do toho, kdo jsem. Já pro svůj život potřebuji určitý balanc a pocit smyslu v tom, co dělám a to je pro mne velmi, velmi podstatné.

P: *A s jakou skupinou lidí pracuješ?*

R: Primárně pracujeme se středoškoláky a mladšími vysokoškoláky - takže lidé ve věku 15 – 20 a něco.

P: *Dobrá. A máš nějakou vizi pro svoji práci?*

R: Ano, mám, to jsi nečekala.

P: *A můžeš mi ji říct?*

R: Určitě. Jednou z podstatných věcí v mé, naší misii je práce na English campech. To znamená, že používáme angličtinu, skupiny Američanů a lidí ze severního Irsku, kteří sem přijedou, a skrze diskuse v angličtině jsou budovány vztahy se studenty. A tak slyší o Ježíši. Je s nimi sdíleno evangelium. A máme naději, že začnou chodit do církve a do mládeže. English campy již po dlouhou dobu vypadají stejně, využívá se stejného modelu. A tak mojí vizí pro ně je změna - a to taková, že angličtina bude pořád součástí celého procesu, ale evangelium bude šířeno jiným stylem. Takže místo toho, abys jen přišla a seděla někde, kde to vypadá jako třída, bys přišla někam, kde to bude víc o aktivitách, zájmech a větším zapojení studentů. Rád bych zachoval tu obecnou povahu English campů, protože o to má hodně studentů zájem. Každé léto English campy projde přes 1200 studentů a toto číslo neklesá. Tito lidé chtějí být s Američany, chtějí mluvit anglicky a já chci jen zařídit, aby tento celý zážitek pro ně byl ještě lepší než kdy před tím.

P: A jak vnímáš podporu ze strany své rodiny a přátel?

R: To je dobrá otázka. Moje žena a já jsme ve velmi jiné pozici než všichni ostatní misionáři, které známe. Oboji naši rodiče, jak její tak moji, za námi naplno stojí. Nikdy jsme od nich neslyšeli: „Tak co, kdy se vrátíte domů? Kdy nám přivezete zpět naše vnoučata? Proč jste stále v Čechách? Je to opravdu to, co chcete dělat?“ A za těch 5 let co tuto práci dělám, jsem zjistil, že je to velmi neobvyklý postoj. Upřímně neznám žádný jiný misionářský pár v JV, jehož rodiče by stáli tak za nimi, jak stojí naši. Moc to pro nás znamená a je to pro nás opravdu důležité a povzbuzující. Zároveň si, ale myslím, že hodně lidí v našem sboru naplno nechápe, co děláme a co je od nás očekáváno.

P: Myslíš tím sbor v Americe?

R: Jo, americký sbor, náš sbor na Floridě. Víš, musíme se vrátit zpátky do Států tento rok a nejspíš za námi přijde několik lidí, kteří řeknou: „Tak jste zpátky? Jste hotoví?“ Časem jsem přišel na to, že nemůžeš očekávat od každého, aby věděl o všem, co děláš. A upřímně řečeno, je nám to docela jedno. Je to v pořádku. Já se také tolik nestarám o to, co dělají oni. Je přirozené, že my žijeme naše životy s lidmi, kteří jsou kolem nás. Ale zároveň bych řekl, že jsme velmi podporováni našimi kamarády a blízkými přáteli. V Americe nemáme nikoho s postojem, že bychom měli dělat něco jiného. Což je velmi milé.

P: A jak na tebe lidé v Americe reagují jako na misionáře?

R: Záleží na tom, kde jsem. Pokud jsem ve sboru, v církvi, jejich reakce je: „Ach, misionář. Wow. Ty musíš být ale duchovní. To je báječné.“ A na ostatních místech to vypadá spíš jako: „Cože to jsi? Cože to děláš? Ty prosíš lidi o peníze?“ Misie je v určitém smyslu antiamerická, protože žádáš lidi o pomoc a peníze. Americký styl myšlení je spíš „musíš se o všechno postarat sám, musíš pracovat tvrdě a vše si sám zařídit“. Takže je nepřirozené žádat lidi o peníze, abych mohl žít v Praze. Pak přichází právě otázky „Co to teda doopravdy děláš?“ a takové věci.

P: A co lidé v Čechách? Jak oni na tebe reagují? Nejdříve se zmiň o křesťanech a pak o nevěřících.

R: OK, chápu, chápu. Křesťané jsou velmi otevření. Jsou tu také nějaké oblasti, kterým nerozumí, ale to je normální. Víš, myslím si, že hodně lidí by mohlo mít za

to, že jen sedím na jednom místě celý den a pracuji jen v létě nebo pomáhám s mládeží. Při mém zaměstnání pokud nejsi vidět s lidmi, začneš většinou dostávat reakce stylu „Co to děláš? Komu to píšeš maily? S kým že pracuješ?“. Můžeš lidem ukázat tabulky a rozpisy a vysvětlovat, ale nikdy stejně nebudou rozumět. Ale přesto si myslím, že většina lidí mě vnímá pozitivně. Lidé mají různá očekávání od misionářů a myslí si, že máme superschopnosti a můžeme dělat kdekoliv cokoliv. Což je zčásti pravda, ale také zčásti ne. Je těžké najít balanc, rovnováhu. Já nemůžu jít do jižní Afriky nebo do Číny. Proč ne? Protože mám ženu a dvě děti. Pokud bych tam odešel, zůstala by sama a pak by mě „zabila“. Takže posbírat všechny ty kousky a vymyslet co vlastně děláme a proč to děláme, je těžké. A myslím si, že já to často dost dobře nechápu a lidé kolem mě také ne.

P: A musel jsi někdy čelit nějakým negativním reakcím?

R: Přímo já osobně ne, ale slyšel jsem o komentářích ostatních lidí. Ve stylu „Cože to oni dělají?“. A, ano, není to příjemné.

P: A co nevěřící? Jak ti reagují?

R: Ti to vůbec nechápu. Naučil jsem se říkat, že pracuji s mladými lidmi, jsem koordinátorem English campů, ale nejsem učitel angličtiny. A to jim dává smysl. Pak se ale dostanu k části, kdy řeknu, že pracuji v církvi. Kdybych řekl, že jsem misionář, je to něco jako bych řekl, že jsem astrofyzik. Je to prostě slovo, pod kterými si lidé nedokážou nic přestavit. Tak místo toho používám, že dělám English campy a pracuji s mladými lidmi. A to funguje. A pak jim řeknu, že pracuji pro církev, a je to.

P: Poslední tři otázky. Jak tě tato práce obohatila?

R: Myslím, že jsem se naučil hodně o sobě. Naučil jsem se hodně o Bohu. Naučil jsem se, co to znamená „být až druhý“. Naučil jsem se, co to znamená být mimo a být pokorný a nemít ponětí o tom, co se děje kolem mě. Naučil jsem se spoléhat na Boha ve věcech, ve kterých jsem si myslel, že to nikdy nebude potřeba a o kterých jsem třeba ani nevěděl. Ale pak se tyto věci stanou a já jsem najednou jejich součástí. Buduji vztahy, vidím proměnu této země. Jsem svědkem toho, jak se lidé rozhodují pro Ježíše a začínají život s ním a rostou ve víře. Zároveň jsem viděl lidi, kteří od víry odpadli. Je to divoká práce. Ale fascinující. Jeden den mě něco velmi

povzbudí na mládeži nebo někde jinde, a hned další den vidím starého kamaráda na Facebooku nebo narazím na někoho v obchodáku - to se vlastně stalo minulý týden. Potkal jsem kamarádku, kterou jsem neviděl asi 10 let, a ona mi řekla, že už do sboru dál nechodí. To zamrzí. Vidíš všechny stránky věci a služby v církvi především. Práce s lidmi je těžká, zvláště pak v tomto prostředí co je v Čechách. Ale těžké by to bylo všude. Jak v Americe, tak i kdekoliv jinde. Jsou dny, kdy si přeji, abych měl tu nejprimitivnější práci na světě. Abych prostě jen ráno dorazil a odpracoval si, co je třeba a pak šel domů. To pro nás zde neexistuje. Ale vidím hodnotu v tom, co děláme a proč to děláme a to nás motivuje v tom pokračovat. Je to to, co nás Bůh volá dělat. A jakmile si to rozmyslí, my se posuneme dál.

P: A s čím je naopak těžké se vyrovnávat?

R: Lidé - stoprocentně a zvláště pak jejich očekávání. Jak jsi sama zažila, když zkombinuješ kultury, najednou se objeví různé způsoby jak řešit problémy nebo jak si určit vize nebo jak něco vysvětlovat nebo jak funguje práce jeden na jednoho. To je něco velmi náročného, s čím se musím potýkat. Zvláště když už jsem tu tak dlouho. Už si uvědomuji, už vidím, co jsou typické české věci a tak můžu prostě říct „Jo, ti Češi!“. Ale zároveň s tím si uvědomuji věci typické pro Američany a můžu říct „Jo, ti Američani! Jen oni by mohli, jen oni by udělali...“. Tyhle momenty jsou těžké.

Jazyk bude vždy náročný. Bude mě vždycky štvát, že nejsem dost dobrý, že jazyk pro mne vždy bude obtížný. Ale vím, že jsem lepší, než si myslím. Ale stále mám nastavení v hlavě, že nejsem dost dobrý. A že bych už měl být na lepší úrovni. A že bych už měl umět něco víc.

A zároveň orientování se v kultuře, která není moje a nikdy nebude mou, bude vždy těžké. Po velmi dlouhý čas jsme žili v té představě, že se sem prostě přestěhujeme a budeme zde navždy. S posledními dvěma lety jsme si uvědomili, že bychom se měli sami sebe zeptat „Chceme zde žít i v důchodovém věku? Jsme ochotni být pacienti v českých nemocnicích, když se nám něco stane? Je to opravdu naše budoucnost? Co když to naše děti budou nesnášet? Co když bude Donald Trump kandidovat na prezidenta a stane se jím a my všichni přijdeme o naši zem?“.

Jak vidíš je tu hodně „co když“, které můžou totálně změnit směr, kam se budou ubírat naše životy. Takže se učím být otevřený a říkám si: „Jsme zde teď a je to, kde nás Bůh chce teď mít. A tak toto je to, co budeme v nejbližší budoucnosti dělat.“ Ale za tři měsíce se budeme vracet do Ameriky a bude to možná navždy. Tím si uvědomuji, že my nejsme vlastníky našich životů. A je těžké, být v pozici, kdy nejsi pánem vlastního života, zvláště pak pro mě, protože mám rád věci pod kontrolou. Mám rád ten pocit, když mám vše vyřešeno a vím, co se bude dít. Život zde znamená mít minimum věcí pod kontrolou a to mi není přirozené.

P: A co ti pomáhá v těchto těžkých momentech?

R: Moje rodina. Stoprocentně. Mám řadu přátel ve Státech. Mám tři kamarády, za kterými můžu jít a říct jim cokoli, zeptat se jich na cokoli, jedním z nich je i onen kazatel z Floridy. Bavíme se každý měsíc. Někdy se bavíme o životě, jindy o misii. Mít lidi, kterým můžu nahlas říct věci, které se mi honí hlavou i v časech, kdy to není lehké, mi hodně pomáhá. I v JV mám několik přátel, se kterými jsem si blízký. Můžeme si navzájem zavolat, bavit se o životě a třeba i něco vyřešit. Toto mi pomáhá, abych se dostal ven z těžkých situací, kde si nevím rady.

Čas od času vyvstanou momenty, které jsou pro mne povzbudivé a jsou pro mne pomocí a připomenou mi, proč dělám, co dělám a kde to dělám. Ty určitě potřebuji. Protože jsou období, kdy ne vše je tak naplňující, tak báječné, tak okouzující. Chápeš, není to celoroční English camp. Jsou dny, kdy se cítím velmi sklesle nebo kdy čelíme každodenním starostem. Například dnes musíme jít k doktorovi, musíme obtelefonovat tyto lidi a musíme toho hromadu vyřešit. A dost často si připadáš hloupě nebo ztraceně, když procházíš těmito věcmi a tak potřebuješ malá připomenutí a záblesky toho dobrého.

Učím se modlit o hodně víc, zatímco jsme tady, ale upřímně řečeno mi to moc nejde. Vědomí toho, že Bůh má nade vším kontrolu, že on je teď u kormidla, je velkou pomocí. Je těžké to přijmout, ale je to něco, co si musím pravidelně připomínat.

P: Díky, to byla moje poslední otázka. Tak pokud máš něco, co bys rád upřesnil nebo dodal, nějaké další myšlenky?

R: Nemyslím, že potřebuji něco upřesňovat, ujasňovat. Máš nějaké doplňující dotazy ty na mě?

P: *Ne, já jsem v pohodě.*

R: Jen bych ještě dodal jednu věc, která je důležitá pro tebe, abys věděla. My jako misionáři nejsme nic speciálního.